

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอนำเสนอสาระสำคัญ ตามลำดับดังนี้

1. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 1.2 แนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. เศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.4 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.5 หลักธรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.6 การปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
3. ชมรมประหยัดและอดออม
 - 3.1 ชมรม
 - 3.2 กิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม
4. ผลการจัดการเรียนรู้
 - 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม
 - 4.2 พฤติกรรมการประหยัดและอดออม
 - 4.3 เจตคติต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทยนั้น นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความเป็นพื้นฐานสำคัญซึ่งได้กำหนดไว้ในโครงสร้าง กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มแล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงด้วย โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ศิลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมโดยมุ่งเน้นให้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพิ่มปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามคุณลักษณะของสถานศึกษา และมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

2. ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการ วิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ดังนี้

3.1 พัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

3.2 พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม

3.3 เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

4. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 2-3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการจัด ดังนี้

4.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปประธรรม

4.2 จัดการให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน และวัฒนธรรมที่ดำรง

4.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

4.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

4.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา

4.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

4.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

4.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5. ขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดแยกหรือบูรณาการด้วยกันก็ได้ และสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบและวิธีโดยมีขอบข่ายดังนี้

5.1 เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในรูปแบบของการปฏิบัติตามโครงการ/โครงการงาน ในลักษณะเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นพื้นฐาน

5.2 เป็นกิจกรรมที่สนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลในลักษณะชมรม ชมชน กลุ่มสนใจ เน้นการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชาความรู้อาชีพ และการดำรงชีวิตที่ดีงาม ตลอดจนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

5.3 เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ ให้สามารถจัดการกับชีวิตและสังคมได้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีค่านิยมในความดีงาม มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.4 เป็นกิจกรรมที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ เอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดี และรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

6. เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3-4) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

6.1 ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ด้านวิชาการ วิชาชีพ และเทคโนโลยี

6.2 เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพสุจริต

6.3 รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะ ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข

6.4 ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง มองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

6.5 พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

6.6 มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนความเป็นระเบียบ วินัย คุณธรรม และจริยธรรม

7. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 4-5) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เหมาะสมกับความพร้อมของชุมชน ตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยมีกระบวนการจัดทำหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
3. วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการ วิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. กำหนดการประเมินและเกณฑ์การประเมิน การผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียนชั้นปีและช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

เพื่อให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จ บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น นอกจากจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบมีการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

8. กรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน โดยมีผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ประการ โดยสามารถนำเสนอกรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังภาพ 2 ดังนี้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	
1. กิจกรรมแนะแนว <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา - กิจกรรมแนะแนวด้านการงานและอาชีพ - กิจกรรมแนะแนวด้านชีวิตและสังคม - กิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ 	2. กิจกรรมนักเรียน <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี - กิจกรรมยุวกาชาด - กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ - กิจกรรมรักษาดินแดน - กิจกรรมอื่น ๆ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. รักและเห็นในคุณค่าตนเอง	7. กตัญญูกตเวที
2. มีวินัย	8. กระตือรือร้น ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ประหยัด	9. เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม
4. ซื่อสัตย์สุจริต	10. มีความเป็นประชาธิปไตย
5. พึ่งตนเอง อุตสาหะ รักการงาน	11. รักสามัคคี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
6. อุดหนุน อุดหนุน	12. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ

ภาพ 2 กรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 5)

2. แนวทางการบริหารการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 6) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของทุกสถานศึกษาที่จะต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวางหลากหลายทั้งด้านวิชาการและด้านอาชีพ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ศักยภาพ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งนำไปสู่การดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้เคารพในสิทธิเสรีภาพ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อุดหนุน ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ โดยเน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นหมู่คณะ และทำงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้

1. ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 6-7) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม หรือ 3 ประเภทดังนี้

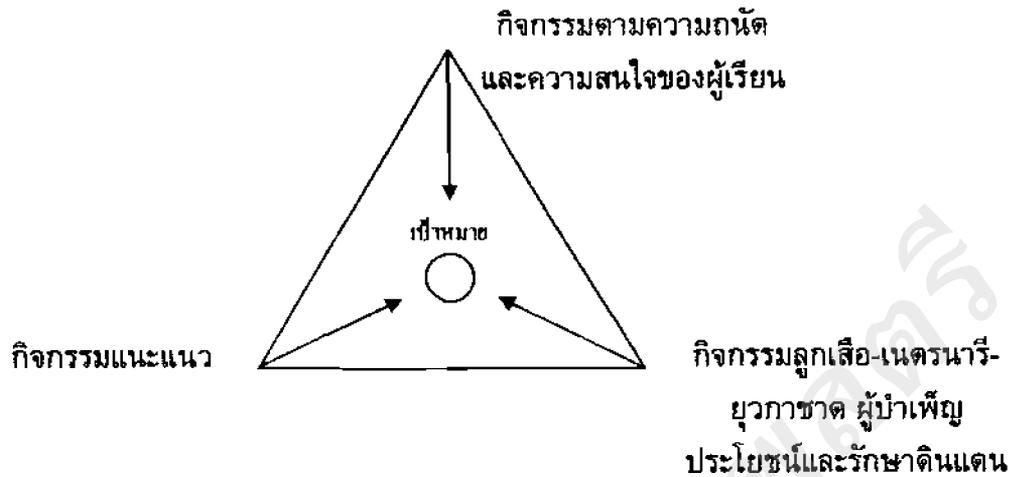
1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนจะต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน หรือกิจกรรมพัฒนาสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลหรือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ และรักษาดินแดน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมุ่งเน้นปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรักสามัคคี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2. ความสัมพันธ์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 7) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภท ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะแตกต่างกัน แต่การจัดกิจกรรมทุกประเภทจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจึงเป็นการเสริมเติมเต็มให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์จะต้องปฏิบัติตามกรอบหรือแนวทางที่องค์กรแต่ละประเภทกำหนด แต่ก็มีจุดร่วมกัน คือ การสร้างความมีระเบียบวินัย คุณลักษณะสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยเสริมจุดประสงค์ของแนะแนวในเรื่องการจัดการกับชีวิต การแก้ปัญหา การควบคุมตนเองของผู้เรียน บางครั้งครูอาจพบผู้เรียนที่มีปัญหาต้องการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษจากกิจกรรมก็สามารถส่งต่อให้แนะแนวช่วยเหลือเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ด้วยกระบวนการของแนะแนว ในทางกลับกันเมื่ออาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ เพื่อฝึกทักษะหรือเรียนรู้ จนสามารถค้นพบความสามารถพิเศษของผู้เรียนได้ ซึ่งความสัมพันธ์ของกิจกรรมทั้ง 3 ประเภท จึงสัมพันธ์ดังรูปสามเหลี่ยม

ภาพ 3 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทั้ง 3 ประเภท
ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 7)

เป้าหมายร่วมกันของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

3. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 8-11) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดจัดขึ้นด้วยความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยเน้นความหลากหลายทั้งรูปแบบและวิธีการ เน้นการปฏิบัติจริง เป็นหมู่คณะ สัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียน รวมทั้งมีการตรวจสอบประเมินผลในสภาพจริง การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ชั้นเตรียมความพร้อม เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องเตรียมวางแผนและเตรียมความพร้อมเพื่อให้การจัดกิจกรรมทุกประเภทดำเนินได้บรรลุเป้าหมาย สิ่งสำคัญที่โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อม ได้แก่

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร บุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวด หัวหน้างาน ครูที่ปรึกษาและผู้เรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1.3 การจัดกลุ่มผู้เรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดกลุ่มผู้เรียนสามารถจัดได้หลายรูปแบบ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1.3.1 จัดกลุ่มตามระดับชั้น ได้แก่ กลุ่มชั้น ป.1 กลุ่มชั้น ป.2 กลุ่มเด็ก ลักษณะนี้จะมีช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน ความรู้ ความสามารถ ไม่แตกต่างกันมาก และแบ่งกลุ่มย่อยๆ ตามความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

1.3.2 จัดกลุ่มตามกิจกรรม และแบ่งกลุ่มย่อยตามความรู้ ความสามารถของผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มระดับพื้นฐาน กลุ่มระดับกลาง และกลุ่มระดับสูง

1.3.3 จัดกลุ่มโดยให้มีเด็กทุกระดับชั้นอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กิจกรรมที่จัดลักษณะนี้จะฝึกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ในการเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือกัน

การจัดกลุ่มสามารถยืดหยุ่น หมุนเวียนไปได้ตามความเหมาะสมแล้วแต่กิจกรรม โดยคำนึงประโยชน์ของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ

1.4 การจัดเวลา

การใช้เวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถจัดด้านในหลายลักษณะดังนี้

1.4.1 จัดกิจกรรมโดยใช้เวลาในหลักสูตร ตามที่กำหนดไว้ในแต่ละสถานศึกษา เช่น กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด

1.4.2 จัดกิจกรรมโดยใช้เวลาในช่วงเปิดเรียน โดยไม่ใช้เวลาในหลักสูตร เช่น ตอนเช้า ตอนพักเที่ยง และตอนเลิกเรียน กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมประชาธิปไตย

1.4.3 จัดกิจกรรมโดยใช้เวลาในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยจัดเป็นโครงการระยะสั้น หรือโครงการต่อเนื่องตลอดปี เช่น โครงการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม โครงการวันสำคัญ โครงการฝึกอาชีพ โครงการแข่งขันกีฬา โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ หลากหลายและสร้างจิตสำนึกที่ดีจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ สนองความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความต้องการของแต่ละบุคคล จึงจะสามารถดึงศักยภาพ ความสามารถพิเศษที่แฝงอยู่ในตัวผู้เรียนออกมาให้ปรากฏเด่นชัด สร้างความภาคภูมิใจ มีจิตสำนึกที่ดี และมีคุณลักษณะนิสัยเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงมีหลักการดังนี้

2.1 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนหรือโครงการที่สัมพันธ์กับความสนใจ ความต้องการตามวัยของผู้เรียน และประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตจริง

2.2 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม

2.3 เป็นกิจกรรมบูรณาการที่นำความรู้หรือวิชาการในห้องเรียนมาสู่การปฏิบัติที่ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ทั้งในงานเชิงทักษะ งานศิลปะ งานอาชีพ และงานพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.4 เป็นกิจกรรมที่เสริมความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด สถานศึกษา ชุมชน และต๋อยอดภูมิปัญญาไทย

4. การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 12-14) สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน การประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม โดยมีแนวดำเนินการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

1.1 ผู้รับผิดชอบกิจกรรมประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม

1.2 ผู้รับผิดชอบกิจกรรมตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่

1.3 ในกรณีที่มีกิจกรรมใดต้องใช้เวลาปฏิบัติตลอดปี

1.4 ตัดสินให้ผู้เรียนที่ผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านการประเมินผลการร่วมกิจกรรม

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น เป็นการประเมินสรุปผลการผ่านกิจกรรมตลอดช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำผลไปพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

2.1 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกคนตลอดช่วงชั้น

2.2 ผู้รับผิดชอบสรุปและประเมินการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3 นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชา เพื่อให้ความเห็นชอบ

3. การตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

3.1 การประเมินผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม

3.2 การตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3 การแจ้งผลการประเมิน

3.4 การสรุปการประเมินผ่านช่วงชั้น

3.5 ข้อเสนอแนะการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ควรเป็นดังนี้

3.5.1 ประเมินเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน

3.5.2 ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์เพื่อ
ตรวจสอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ด้านคุณลักษณะของแต่ละกิจกรรม

3.5.3 การประเมินผลงานของผู้เรียน

3.5.4 ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านการประเมินทั้งเวลาและพฤติกรรมจึง
จะได้ผลการประเมินเป็น ผ่าน (ผ) เพื่อบันทึกในระเบียบแสดงผลการเรียน

3.5.5 กรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านกิจกรรม (มผ) ให้เป็นหน้าที่ของอาจารย์
ที่ปรึกษาที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ช่อมเสริม

3.5.6 สถานศึกษาควรจัดแบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน
ไว้เป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์สำหรับผู้เรียนในโอกาส

5. ประสิทธิภาพการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 14) ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
สถานศึกษาต่างๆ สามารถนำเอาหลักการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ได้กล่าวมาแล้ว
ข้างต้นไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของสถานศึกษา ความสนใจและความ
ต้องการของผู้เรียน ตลอดจนความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การจัด
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพ

เศรษฐกิจพอเพียง

1. ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตการณ์ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ
เป็นอย่างมาก คือ ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรง
มีผลกระทบไปยังประชาชนทุกระดับในสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นร้ายแรงมากและสำคัญมาก
เกี่ยวกับการปิดกิจการของธุรกิจต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต้องลดเงินเดือนและ ค่าสวัสดิการต่างๆ
และเลิกจ้างงาน ทำให้ประชาชนบางส่วนว่างงานลงและมีความเดือดร้อนมาก เป็นปัญหาที่ต้อง
รีบแก้ไขและต้องมีการพัฒนาประเทศให้ดีขึ้น (เทพวณี วินิจำทร, 2548, หน้า 18) ต่อมาในปี
พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็น
ปรัชญานำทางในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาท้องถิ่น สังคมและประเทศ ปรัชญาดังกล่าว
ไม่ได้ได้แย้งกับระบอบทุนนิยมของโลก แต่เป็นปรัชญาที่เสนอแนะว่า การพัฒนาประเทศควรจะ
ก้าวหน้าไปทั้งหมดด้วยความมีสติ มีเหตุผล มีความรอบครอบ รอบรู้ มีคุณธรรม รู้จักความ
พอประมาณ และรู้จักภูมิคุ้มกัน การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันของแต่ละคน แต่ละหน่วยงาน จะทำให้มีความสุข สันติ และมีความสุข

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549, หน้า 23-25) จากเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงเหตุการณ์ในปัจจุบัน เศรษฐกิจพอเพียงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาประเทศ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน เศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคมมีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง และประเทศชาติมีความมั่นคง (ถวัลย์ มาศจรัส, 2545, หน้า 4)

ดังนั้น ในยุคประวัติศาสตร์ ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเน้นให้หน่วยงานต่างๆ และประชาชนได้มีสติ มีเหตุผล มีความรอบรู้ มีคุณธรรม มีความพอเพียง และมีภูมิคุ้มกัน

2. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจุบันในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อหน่วยงาน องค์กร และคนทุกระดับ โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงยิ่งขึ้น ไว้ดังนี้

วิริยะ บุญยะนิวาสน์, สุพน ทิมอ่ำ, และไพรัช บุญช่วย (2547, หน้า 67) ได้อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า การพยายามพึ่งตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้พอมี พอกิน โดยเฉพาะอาหาร ที่อยู่อาศัย ควรซื้อสิ่งของและใช้จากของที่ผลิตในท้องถิ่น หรือในประเทศให้มากที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย พอใจในสิ่งที่ตนได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

สุเมธ ดันติเวชกุล (2549, หน้า 92-95) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอดี ความพอดีนั้นมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. สร้างความพอดีให้เกิดขึ้นกับจิตใจให้ได้ก่อนใจเราต้องไม่ไปสุดกู่ด้านใดด้านหนึ่ง ระดับจิตใจเราต้องอยู่ในความพอดี
2. ความพอดีในด้านสังคม นั่นคือ ต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นๆ รอบข้างเราให้เกิดความพอดีขึ้นมา
3. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ หมายถึงการรู้จักพอ อยู่อย่างไรอย่างนั้น ไม่ต้องไปกู้ยืมสินจากคนอื่นช่วยเหลือตนเองได้แค่ไหนก็เอาแค่นั้น
4. ความพอดีทางเทคโนโลยี ต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไม่ล้ำหลังและต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องและพอดีกับตัวเรา

5. ความพอดีทางด้านทรัพยากรธรรมชาติคือ ต้องรู้จักธรรมชาติของทรัพยากร และต้องรู้จักใช้ความพอดีไม่ใช่แบบทิ้งๆ ขว้างๆ ใช้ทรัพยากรไปแล้วควรรู้ค่ารู้จักประหยัด เช่น ควรใช้ผ้าเช็ดหน้า ดีกว่ากระดาษทิชชู เพราะกระดาษทิชชูใช้แค่ครั้งเดียวแล้วทิ้งไป

กระทรวงวัฒนธรรม (2550, หน้า ๓) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองได้เสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความหมายพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ ในความเป็นอยู่แบบพออยู่พอกิน โดยยึดการพึ่งตนเองหรือช่วยเหลือตนเองให้มากในการดำเนินชีวิต มีปัญญาและจิตใจพอเพียง เพื่อบังคับไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเกินตัว หรือหลงใหลกับกระแสวัตถุนิยม การใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออมและอาศัยทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย

3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันภายนอกและภายใน คือต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 4-5) นอกจากนี้ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550, หน้า 3) ได้สรุปไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเป็นปรัชญาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามพระบรมราโชวาทที่พระองค์ท่านได้ทรงพระราชทานเป็นหลัก เปรียบเสมือนเสาเข็มเป็น

รากฐานชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน ดำรงชีวิตปฏิบัติภารกิจแบบคนจน มีพอสมควร พออยู่ได้แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา เอื้อเฟื้อต่อกัน ฟังตนเองได้ ผลดีอะไรมีพอที่จะให้อยู่ได้ด้วยตนเองเป็นทางสายกลาง

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และนำไปปฏิบัติได้ เพื่อให้ประชาชนทุกระดับได้ดำเนินอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจบนเส้นทางสายกลางที่ฟังฟังตนเองได้ มีความรอบรู้และมีคุณธรรมควบคู่กันไป

4. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงต้องประกอบไปด้วยหลักวิชาการและหลักธรรมเปรียบเทียบ ร่างกายและจิตใจ ที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบสำคัญพื้นฐานสำคัญ การพัฒนาให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้สรุปไว้ดังนี้

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2549, หน้า 17-18) ได้สรุปหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ ความพอดีๆ ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ไม่เติบโตเร็วเกินไป ไม่ช้าเกินไปและไม่สุดโต่ง

2. ความมีเหตุผล คือ ทุกอย่างต้องมีที่มาที่ไป อธิบายได้ การส่งเสริมกันในทางที่ดี สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม คือ หลักปฏิจจนสมุปบาท และอิทัปปัจจยตา ที่กล่าวถึงความเป็นเหตุเป็นผล เพราะมีสิ่งนี้ทำให้เกิดสิ่งนี้ ทุกสิ่งเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย

3. ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี จะต้องปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดความเสียหายที่ไม่ควรจะเป็น เช่น เกิดความเสียหายเพราะมีความโลภมากเกินไปหรือเสียหายเพราะปล่อยปละละเลยมากเกินไป จนก่อให้เกิดความเสียหาย

4. ความรอบรู้ ต้องมีความรอบคอบ มีการใช้ความรู้ใช้วิชาการด้วยความระมัดระวัง ไม่บุ่มพาม มีการจัดการองค์ความรู้ที่ดี ดำเนินการอย่างรอบคอบถ้วนทั่ว รอบด้านครบมิติ

5. คุณธรรม ความดี เป็นพื้นฐานของความมั่นคง หากเปรียบเป็นต้นไม้ใหญ่ถือเป็นรากแก้วและรากแขนงที่มีขนาดและมีคุณภาพเพียงพอ โดยมีเศรษฐกิจเป็นรากฝอยคอยเลี้ยงที่ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มานะ อุตุนและพากเพียร

สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2550, หน้า 2-3) ได้อธิบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

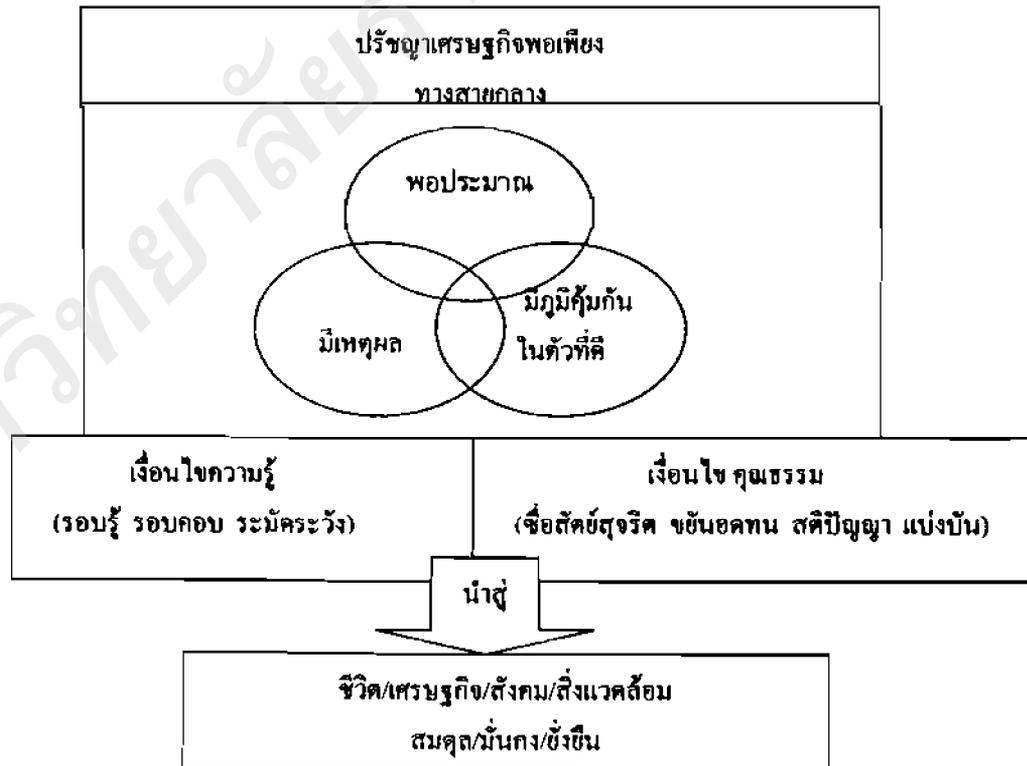
1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติคนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. นิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะ พร้อมๆ กัน คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่น้อยไม่และมากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่างๆ โดยพิจารณาตามเหตุตามปัจจัย

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำรงกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบครอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลคาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ต่อจากนั้นจึงสรุปเป็นกรอบแนวความคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปรากฏดังภาพ 4

ภาพ 4 กรอบความคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: ปกรณ์ ดันสกุล (2549, หน้า 19)

5. หลักธรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิบัติตนและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงต้องอาศัยหลักธรรมเป็นพื้นฐาน เพื่อเป็นการประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าต่อไป ดังกระทรวงวัฒนธรรม (2550, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้สรุปหลักธรรมสำหรับเยาวชนเพื่อให้เยาวชนได้ปฏิบัติไว้ดังนี้

อัตตัญญูตา การรู้จักตน หมายถึง การรู้จักฐานะ ตำแหน่ง หน้าที่ เพศ ภูมิของตนเอง ว่าเป็นใคร มีฐานะอย่างไร มีหน้าที่อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับตนเอง เป็นนักเรียนจะต้องรู้จักหน้าที่ของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง จะต้องปฏิบัติตนอย่างไร มีคุณธรรมหลายประการที่ควรเพิ่มเติม ได้แก่

1. หิริโอตตปปะ มีความเกลียด ชั่ว กลัว หูจวิต มองเห็นความชั่วทั้งหลายเหมือนของสกปรก ไม่อยากจะเข้าไปใกล้กลัวจะเปื้อนตัวเอง หรือเปื้อนเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวมใส่ พิจารณาเห็นความชั่วเหมือนกับถ่านเพลิงที่ลุกโชนไม่อยากจะแตะต้องเพราะกลัวไฟไหม้ฉะนั้น

2. รู้จักวางแนวความคิดหรือประพฤติตนในทางที่ถูก หมายถึง มีแนวคิดและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม คิดและทำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์และถูกต้องเหมาะสมแก่เวลาสถานที่ เมื่อเป็นนักเรียน สิ่งที่จะต้องคิดและปฏิบัติคือ เรื่องเกี่ยวกับการเรียน เป็นหลักเป็นต้น

3. มีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความขยันขันแข็ง และกระทำอย่างต่อเนื่องโดยสม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้งงานที่ทำหรือปล่อยให้งานค้างไว้ ผู้มีความขยันหมั่นเพียรย่อมทำการงานได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้

4. รู้จักประหยัด หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด โดยได้ผลประโยชน์จากการใช้นั้นมากที่สุด ได้แก่

4.1 ประหยัดเงิน คือ การใช้เงินเมื่อถึงคราวใช้ โดยรู้คุณค่าของเงิน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย หรือใช้อย่างถูกต้อง ต้องรู้จักเก็บออมไว้บ้าง

4.2 ประหยัดเวลา คือ รู้จักใช้เวลาที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ คำนึงค่ากับเวลาที่ผ่านไป

4.3 ประหยัดวาจา คือ รู้จักพูดในเวลาและสถานที่ที่ควรพูด โดยคำนึงสภาพแวดล้อม และบุคคลที่พูดด้วย เป็นต้น

5. ละเว้นอบายมุขทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการกิน การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การดูละเล่น การเล่นเกมพนัน การคบเพื่อนชั่ว หรือการเกลียดคร้านไม่ทำงาน เหล่านี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลที่สุด เพราะอบายมุขเป็นหนทางแห่งความเสื่อมความพินาศ ความหายนะ และไม่เคยทำให้ใครได้รับความเจริญรุ่งเรืองในการดำเนินชีวิต

6. เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย คือ ไม้ดี้อร้น ไม้ถือทิวมานะ เมื่อฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นที่เขาตักเตือนด้วยความหวังดี แล้วแทนที่จะถือโกรธเคือง กลับมีความรู้สึกยินดีรับคำสั่งสอนตักเตือนนั้นด้วยความดี เหมือนกับพบผู้ชี้มรรคให้เรา เพื่อนำมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ได้

สรุปได้ว่า หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่เหมาะสมต่อเยาวชน คือ การรู้จักตนเอง ประกอบด้วยการรู้จักละเว้นอบายมุข เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย มีความละเอียดในการทำความชั่ว ขยันในการศึกษาเล่าเรียน การรู้จักประหยัด มีความประพฤติที่ดี

6. การปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีหลักสำคัญอยู่หลายประการ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายคนได้ให้การสรุปการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังต่อไปนี้

ปกรณัม ดันสกุล (2549, หน้า 20) ได้อธิบายถึงหลักปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงดังต่อไปนี้

1. การพึ่งตนเองเป็นหลัก
2. การพิจารณาถึงความดี พอเหมาะ พอควร สมเหตุสมผล
3. การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุล
4. ความครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจ

วารภรณ์ กระจุกเสถียร (2549, หน้า 156) ได้สรุปการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. การรู้จักปรับตนเองให้พอกินพออยู่ รู้จักประหยัด
2. รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ที่หามาได้ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย
3. ใช้ปัญญาในการครองตน คือรู้จักพิจารณาพิจารณาว่าสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ
4. การรู้จักเก็บออมทรัพย์สิน หรือเงินทองที่หามาได้ ไว้จ่ายเมื่อคราวจำเป็น จึงไม่ต้องหยิบยืมผู้อื่นมาแก้ปัญหา
5. ไม่ประพฤติมิชอบเพื่อให้พ้นจากภาระหนี้สิน คือ การยอมทำความชั่ว ความเลวเพื่อต้องการปลดหนี้สินที่ตนเองมีอยู่ให้หมดไป

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2550, หน้า 45) ได้อธิบายการดำรงชีวิตในระดับที่อยู่รอดพออยู่พอกิน และอยู่ดีนั้น บุคคลจำเป็นต้องมีคุณสมบัติไว้ดังนี้

1. รู้จักพึ่งพาตนเอง
2. ดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพ
3. มีความสามารถในการบริหารจัดการ รู้จักคิด รู้จักระบบ
4. ความขยัน อดทน ไม่ท้อถอย
5. มีความสามัคคี มีการแสวงหาความร่วมมือ และให้ความร่วมมือ มีการรวมกลุ่ม

และมีความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย

6. มีการศึกษาหาข้อมูล ข้อความรู้ และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
7. รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน
8. รู้จักพัฒนาตนเองขึ้นตามลำดับ
9. สามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การรู้จักการดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน การรู้ใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม และการวางแผน รู้จักบริหารตนเองโดยใช้ความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต

ชมรมประหยัดและอดออม

1. ชมรม

1. ความหมายของชมรม

ชมรม หมายถึง เป็นกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจในกิจกรรมอย่างเดียวกัน และสมัครใจ ในการทำงานที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยมีครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน (โรงเรียนโสมมาภา, 2006)

ชมรม หมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการตามความสนใจได้มารวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้ตกลงจะทำด้วยกัน (กองสุศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2551)

ชมรม หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มนักศึกษาที่ดำเนินการโดยมีจุดประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมอันก่อให้เกิดประโยชน์บางประการร่วมกัน (อน.อศ.วอศ.ชร., 2551)

ชมรม หมายถึง กลุ่มสมาชิกที่ทำงานร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมตามนโยบายอันเดียวกัน (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ, 2551)

ชมรม หมายถึง ที่พักชั่วคราวของกลุ่มบุคคล ที่ประชุมของกลุ่มบุคคลที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์บางประการร่วมกัน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542), (2546, หน้า 345)

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ซึ่งตามกฎหมาย ชมรมไม่ได้เป็นองค์กรเอกชนตามกฎหมาย ต่างจาก บริษัทจำกัด หรือสมาคม การจัดตั้งจึงไม่มีรูปแบบพิธีการ ไม่ต้องมีการติดต่อกับภาคราชการ เป็นไปตามความประสงค์ของผู้เข้าก่อตั้ง การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดข้อบังคับ หรือการกำหนดสมาชิก เป็นไปตามความตกลงอย่างอิสระโดยแท้จริง การกำหนดโครงสร้างของชมรม การกำหนดบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นจึงเป็นไปตามที่ได้ตั้งความคิดเห็นตกลงกัน และไม่มีรูปแบบที่แน่ชัด

(สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)

สรุปได้ว่า ชมรม หมายถึง การรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันที่มีเป้าหมายเดียวกันตามที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก

2. การจัดตั้งชมรม

การจัดตั้งชมรมมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้ (โรงเรียนโสมาภา, 2006) กล่าวถึงการจัดตั้งชมรมในด้านจุดมุ่งหมาย หลักการจัดกิจกรรมและวิธีดำเนินการไว้ว่า

1. จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมตามความสามารถของผู้เรียน เป็นรายบุคคล
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียน ต้องการ
5. เพื่อเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ตามหลักสูตร
6. เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ประหยัดและ อุดมเงิน
7. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน การบริหารการใช้จ่ายเงิน
8. เพื่อให้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ที่สมาชิกในชมรม มีความสนใจร่วมกัน ไม่จำกัดเรื่องราว

9. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการฝากเงินเพื่อการออม

2. หลักการจัดกิจกรรม

1. เกิดจากความสนใจของผู้เรียน
2. เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนในการเข้าร่วม
3. ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
4. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน หรือพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์
5. กำหนดระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม
6. มีครูเป็นที่ปรึกษา อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและคอยให้ความ ช่วยเหลือ

3. วิธีการดำเนินงาน

1. การจัดตั้งชมรม ควรเริ่มจากผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ถ้าไม่มีการเริ่มจากผู้เรียน สถานศึกษาหรือครู จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นประโยชน์ของการจัดตั้ง

2. กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ให้สอดคล้องและตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเน้นประโยชน์ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. กิจกรรมภายในชมรม กิจกรรมที่จัดดำเนินการในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการ/งาน หรือกิจกรรมย่อย จัดแข่งขันกีฬา จัดแสดงผลงาน

4. การรับฝากเงิน หมายถึง สมาชิกนำเงินมาฝากไว้กับชมรม เป็นเงินที่นอกเหนือจากการซื้อขนม อุปกรณ์การเรียน เพื่อฝากสะสมออมทรัพย์ไว้

5. บุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ผู้เรียนจะร่วมมือกันจัดกิจกรรม โดยมีครูที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

6. การบริหารงานชมรม ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

6.1 สมาชิก คุณสมบัติ จำนวน หน้าที่ วิธีการคัดเลือก

6.2 ขนาดความเหมาะสมกับจำนวนสมาชิก

6.3 การตั้งชื่อ นำเสนอให้เห็นว่าเรื่องอะไร หรือดำเนินการอย่างไร

6.4 ระยะเวลา กำหนดพบกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง

6.5 จุดมุ่งหมาย

6.6 ระเบียบข้อบังคับ ข้อปฏิบัติของผู้ร่วมกิจกรรม และแนวการ

ดำเนินงาน

6.7 ตำแหน่งต่างๆ เช่น ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการ เภรัณยูกร ประชาสัมพันธ์ ครูที่ปรึกษา การแบ่งงานรับผิดชอบ

6.8 การพิจารณากิจกรรมที่ชมรมควรจัด

3. ประโยชน์ของการจัดชมรม

1. นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิก สร้างความสามัคคีทำงานเป็นระบบตามขั้นตอน เสียสละในการทำงาน

2. นักเรียนรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายเงินเพื่อการออม

3. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สนุกสนาน เพลิดเพลิน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

4. นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล้าแสดงออก

5. นักเรียนมีเป้าหมายในการประหยัดและอดออม

6. เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพ ศักยภาพที่จะช่วยเหลือตนเอง ร่วมกันพัฒนาชมรม และโรงเรียน

7. นักเรียนรู้จักการควบคุมตนเอง

8. นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีความสนใจ มีความตั้งใจ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับในการกระทำของตนเอง

9. นักเรียนมีคุณธรรมในการทำงาน เรือง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความมีวินัย ความไว้วางใจ ความเห็นอกเห็นใจ

10. นักเรียนมีวินัยในตนเองในการร่วมกิจกรรม เพื่อทำตามกฎระเบียบ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ชมรมประหยัดและอดออม หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ด้วยความสมัครใจประหยัดและอดออมเงินร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงที่แน่นอน และมีคณะบุคคลที่ผ่านการเลือกตั้งจากสมาชิกเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ดำเนินงานกลุ่มให้ถูกต้อง เรียบร้อย มั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ประหยัดและอดออม ปลุกฝังให้รักการประหยัดและอดออมเพื่อความจำเป็นในอนาคตที่ยังมาไม่ถึงว่าจะเกิดอะไรขึ้น เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้า

2. ประหยัดและอดออม

1. ความหมายของการประหยัดและอดออม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 667-1344)

ได้ให้ความหมายของคำว่า ออม อดออม หรือประหยัด ไว้ว่า

ประหยัด หมายถึง ยับยั้ง ระมัดระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ (667)

ออม หมายถึง เก็บหอมรอมริบ ถนอม สงวน ประหยัด (1344)

อดออม หมายถึง ประหยัด ออมอด (1344)

จากความหมายของคำว่า ออม อดออม หรือประหยัด ทำให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือคนเราจะมีเงินออมได้ต้องเกิดจากการรู้จักประหยัด คือการระมัดระวัง การใช้จ่ายเงิน หรือหากจะใช้ก็ใช้พอแก่ฐานะ การจะมีเงิน มีความมั่นคงได้ ทุกคนควรมีการออมหรืออดออม คือการพยายามหักห้ามใจ ให้มีเงินส่วนหนึ่งสำรองไว้ใช้ในอนาคต ซึ่งการอดออมตามนิยามข้างต้นใครๆ ก็สามารถทำได้ แต่จะมากจะน้อยก็อยู่ที่การหักห้ามใจของแต่ละคนว่าจะหักเงินเก็บจากรายได้ของแต่ละคนไว้อย่างไร ด้วยแต่ละคนมีความจำเป็น และรายได้ วิธีการจัดเก็บที่แตกต่างกันไป

อรพิน สุขแจ่ม (2546, หน้า 8-9) กล่าวว่า การประหยัด โดยใช้คำว่า "มัธยัสถ์" หมายถึง การประหยัดในการใช้จ่าย ใช้จ่ายอย่างปานกลางพอให้มีความสุขตามความจำเป็นของชีวิต และมีความหมายตรงกันข้ามกับความสุรุ่ยสุร่าย ซึ่งหมายถึงการใช้จ่ายอย่างไม่คิดถึงวัน

ข้างหน้า ฟุ่มเฟือยตามความพอใจจนลืมหืมตัว ลืมฐานะว่าเงินทองเมื่อหมดแล้วก็ทำให้เกิดความลำบากต้องเป็นหนี้สินคนอื่น “คนมัวชยัสต์” หรือ “คนประหยัด” นั้นยอมใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล รู้จักประมาณว่าใช้จ่ายอะไรบ้างรู้ว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร เงินรายได้ที่หามาเมื่อเหลือจากการใช้จ่ายก็เก็บไว้เป็นทุนต่อไป โดยเลือกพิจารณาแต่เฉพาะการลงทุนที่เหมาะสมและมั่นคง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2544, หน้า 158) กล่าวว่า การประหยัดมีการเกี่ยวข้องกับหลายๆ สิ่ง คือ การบริโภคด้วยปัญญา บริโภคเฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่แท้จริง ผู้ที่รู้จักใช้ปัญญาในการตัดสินใจเลือกด้วยความมีวิจารณญาณ เพื่อให้ได้สิ่งที่จะนำมาใช้บริโภคและอุปโภคเกิดประโยชน์ที่สุด เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในทางตรงกันข้ามกับการบริโภคเพื่อที่ฟุ่มเฟือยเพื่อต้องการความนิยมทางค่านิยมในสังคมให้หรูหรา อวดเพื่อน ๆ อวดฐานะ เป็นการสิ้นเปลือง สูญเปล่า ไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติเป็นการทำลายตัวเองและประเทศ

พงศ์จิรา สินพยัคฆ์ (2542, หน้า 60) การประหยัด ได้ใช้คำว่า “การออม” หมายถึง การลดการบริโภคในปัจจุบันเพื่อสามารถบริโภคในอนาคตได้มากขึ้น กล่าวได้ว่าการประหยัดและการออมคือการบริโภคอย่างฉลาด รู้จักบริโภคเศรษฐกิจพอเพียงในปริมาณที่พอดีกับความต้องการหรือความจำเป็นจริงๆ จึงมีผลให้มีรายได้เหลือเก็บเป็นเงินออมเพื่อการใช้จ่ายในอนาคตได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 51) การประหยัด หมายถึง การระมัดระวังการรู้จักยับยั้งในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ น้ำ ไฟฟ้า ทั้งของตนเองและส่วนรวมให้พอเหมาะพอควรเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า

รังสรรค์ หนองสองห้อง (2542, หน้า 2) การประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้เงินหรือทรัพยากรอย่างมีคุณค่า ไม่ใช่การตระหนี่ถี่เหนียว

อรพิน สุขแจ่ม (2546, หน้า 9) กล่าวว่า การประหยัด หมายถึง การที่บุคคลรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อันได้แก่ เงิน เวลา และสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นของตนเองและของส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าอย่างสูงสุด

วิญชิตา สุกิจปาณีกิจ (2547, หน้า 12) การประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สินและทรัพยากรทั้งส่วนตัวและส่วนรวมตามความจำเป็น ให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่ามากที่สุด

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 2) ประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายเงินหรือสิ่งของเครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ตามความจำเป็นหรือความต้องการอย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักความพอดีและเหมาะสม คือ พยายามใช้ให้น้อยที่สุดแต่คุ้มค่า และได้ประโยชน์มากที่สุด

ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงษ์ (2548, หน้า 15) การประหยัด หมายถึง การแสดงออกถึงการรู้จักยับยั้งใจและรู้จักวางแผนในการใช้เงิน สิ่งของเครื่องใช้ และทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวมอย่างระมัดระวัง พอดีกับความจำเป็นเกิดประโยชน์สูงสุด คุ้มค่า สมควรแก่

ฐานะและรักษาไว้ให้มีใช้ไต่ยาวนาน

วิระพล บดีรัฐ (2547, หน้า 74) การออม หมายถึง การจัดสรรเงินที่เป็นรายได้ไว้สำหรับความจำเป็นในอนาคต ในการวางแผนทางการเงินที่ได้มาหรือการจัดทำงบประมาณ ผู้ที่ต้องการมีเงินออมให้ได้สม่ำเสมอ และมีเงินสะสมสำหรับความจำเป็นในอนาคตมากๆ ควรเก็บเงินออมออกจากรายได้ที่ได้รับในทันที และคิดใช้จ่ายจากเงินส่วนที่เหลือจากการออมนั้น

กองการวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 109) การประหยัดและอดออม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ

นนท์รยา คำแก้ว (2541, หน้า 6) การประหยัดและอดออม หมายถึง การใช้จ่ายหรือการจ่ายอย่างพอดีไม่สุรุ่ยสุร่ายและเก็บออมรักษาไว้ เมื่อถึงคราวจำเป็น โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดและให้ความสุขตามความจำเป็นของชีวิตได้

ณัฐกรณ์ สิทธิชัย (2541, หน้า 28) การประหยัดและอดออม หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลาย ทั้งส่วนตนและสังคม อย่างพอเหมาะพอควรและเก็บออมไว้ ตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 12-13) การประหยัดและอดออม หมายถึง การเก็บออมและการใช้ทรัพยากรทำสิ่งเล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า (make the most of the least) ดังที่ สุนทรภู่ ประพันธ์ไว้ว่า

“มีสิ่ง พึงบรรจบ ให้ครบบาท

อย่าให้ขาด สิ่งของ ต้องประสงค์

มีน้อย ใช้น้อย ค่อยบรรจง

อย่าจ่ายลง ให้มาก จะยากนาน”

ถึงแม้เหรียญสลึงสมัยนี้จะซื้ออะไรไม่ได้ แต่เอารวมกันหลายๆ เหรียญก็มีค่าสูงขึ้น การจะเก็บออมได้ก็จะต้องตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก โดย “ไม่ควรซื้อก็อย่าไปพิไรซื้อ ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งควหาวน” ออมเงินทีละเล็กทีละน้อยอาจเป็นก้อนใหญ่ได้ การเก็บออมช่วยให้มีเงินลงทุน เมื่อมีเงินแล้วก็มีอำนาจต่อรอง แต่ต้องประหยัดทรัพยากรอื่นๆ ด้วย และยังมีบุคคลที่ได้กล่าวตามคำประพันธ์ของ สุนทรภู่ ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ด้วย คือ วัฒนามัคคสมัน, ภาสันต์ นุพาสันต์, สมบูรณ์ เย็นจิตรและสุภคญาณี สุขสำราญ, (2548, หน้า 33) กล่าวว่า การประหยัดและอดออม หมายถึง ลักษณะของคนที่รู้จักเก็บออม รู้จักกิน รู้จักใช้ เมื่อมีรายได้ก็นำมาจ่ายอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เห็นคุณค่าของเงิน ของทรัพย์สินที่มีอยู่ และได้อธิบายตามบทประพันธ์ของสุนทรภู่อธิบายไว้ว่า คนที่ประหยัดและอดออม จะเก็บรักษาทรัพย์สินได้ดีใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การประหยัดไม่ได้หมายถึงการตระหนี่ถี่เหนียว แต่หมายถึงการใช้จ่ายอย่างพอดีเหมาะสมเป็นประโยชน์ คนที่มีลักษณะช่วยตนเอง เมื่อขยัน

แล้วต้องประหยัดด้วย เปรียบได้กับโถงน้ำใบหนึ่งเมื่อขยันก็จะมีรายได้เหมือนดักน้ำใส่โถง การประหยัดคือ การใช้น้ำในโถงที่ดักมาได้อย่างคุ้มค่าไม่ปล่อยให้สูญรั่วมากมายจนดักน้ำใส่เท่าไรก็ไหลออกหมดเปรียบได้กับขยันหา แต่เก็บรักษาไม่ได้

สวรินทร์ วงศ์สนิท. (2547, หน้า 17-18) กล่าวว่า การประหยัดและอดออม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การประหยัดและอดออม หมายถึง การเก็บออม การใช้สิ่งของและใช้จ่ายอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ ใช้แต่น้อยเท่าที่จำเป็น นำสิ่งของที่มีอยู่มาใช้เท่าที่จำเป็น รู้จักรักษาให้สมบูรณ์หรือคงสภาพที่ดี เพื่อการใช้งานในครั้งต่อไป โดยการเก็บไว้บางส่วน เพื่อนำมาใช้ในอนาคตและยามจำเป็น จากความหมายสามารถวิเคราะห์ของคำแต่ละคำได้ ดังนี้

1. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งของหรือสิ่งอื่นใด โดยใช้แต่น้อยหรือใช้ไปเท่าที่จำเป็นต้องใช้
2. การอดออม หมายถึง เก็บไว้บางส่วน ทั้งที่จะใช้ให้หมดไปในภาวะปัจจุบันก็ได้ เพื่อในวันข้างหน้าจะได้นำส่วนนี้มาใช้ได้

2. ประเภทของการประหยัดและอดออม

อรพิน สุขแจ่ม (2546, หน้า 8-9) ได้แบ่งการประหยัดและอดออมออกเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประหยัดเงิน ได้แก่ การวางแผนการใช้จ่ายเงิน เพื่อให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับเงินที่ได้รับอย่างคุ้มค่า และมีการเก็บออม โดยเหมาะสมกับรายรับ ยับยั้งความต้องการของตน ในการตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า ความจำเป็นของตนเอง

2. การประหยัดเวลา การวางแผนการใช้เวลาของตนเองให้เกิดประโยชน์ในการทบทวนบทเรียน ช่วยเหลืองานบ้าน ธุรกิจส่วนตัว

3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ การนำสิ่งของที่เหลือใช้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า และรู้จักรักษาซ่อมแซมอยู่เสมอเพื่อนำมาใช้ได้อีก

รพีพรรณ อัคราวิวัฒน์ (2539, หน้า 38) ได้แบ่งการประหยัดและอดออมออกเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียดไว้ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์

- 1.1 แบ่งทรัพย์ออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี

- 1.2 เลือกซื้อหาสิ่งของหรือเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ

- 1.3 งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่างๆ

- 1.4 ไม่เที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ต่างๆ

- 1.5 ละทิ้งค่านิยมไม่ดี ใช้ของราคาแพงๆ การนิยมใช้ของมาจาก

ต่างประเทศและของใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ

2. การประหยัดเวลา

2.1 รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง

2.2 พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

2.3 ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นสาเหตุการผัดขังการมาช้า

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

3.2 ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นอย่างคุ้มค่า

3.3 ไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหายหรือเสื่อมคุณค่าโดยไม่มีเหตุอันควร

3.4 ต้องถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมและเป็นของ

ส่วนรวม การทำลายทรัพยากรถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของสังคม

3.5 ควรหาทางเพิ่มหรือสร้างทรัพยากรขึ้นทดแทนส่วนที่ต้องเสียหายหรือถูกทำลาย

อรอุษา สรรวีริยะ (2541, หน้า 12) ได้แบ่งการประหยัดและอดออมออกเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์ หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่หรือที่หามาได้ในทางที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวตามความจำเป็นอย่างแท้จริงสามารถปลูกฝังได้ ได้แก่ แบ่งทรัพย์ออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี เลือกซื้อหาสิ่งของหรือเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ ไม่เที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ต่างๆ ละทิ้งค่านิยมที่ไม่ดี คือ การใช้ของราคาแพงๆ นิยมใช้ของมาจากต่างประเทศ

2. การประหยัดเวลา หมายถึง การที่รู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ได้แก่ รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นต้นเหตุ

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ แร่ธาตุ ต้นไม้ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติโดยสามารถใช้ประโยชน์ในทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อตนเองและสังคม ได้แก่ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหาย ต้องถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน ควรหาเพิ่มหรือสร้างขึ้นมาทดแทนส่วนที่เสียหาย

ศุภวิษณุ จันทิพย์วงศ์ (2548, หน้า 16) ได้แบ่งการประหยัดและอดออมออกเป็น 4 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประหยัดเงิน ได้แก่ การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน การรู้จักสัดส่วนรายได้ของตนตามความจำเป็นในการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับเงินที่ได้รับอย่างคุ้มค่า รู้จักเลือกซื้อสิ่งของที่สามารถใช้ได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายและมีการเก็บออม

โดยเหมาะสมกับรายรับ เลือกใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็นเท่านั้น ในการตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า ความจำเป็นของตนเอง

2. การประหยัดเวลา การรู้จักคุณค่า การวางแผนการใช้เวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ในการทบทวนบทเรียน ช่วยเหลืองานบ้าน ธุรกิจส่วนตัวของตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไร้ประโยชน์

3. การประหยัดทรัพยากร การรู้จักประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากร ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ แร่ธาตุ ต้นไม้ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือสิ่งที่เหลือใช้จากธรรมชาติ

4. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่ามากที่สุด รักษาและซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ การนำสิ่งของที่เหลือใช้นามาใช้ได้ก็ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ใช่จ่ายสิ่งของเครื่องใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

สรุปได้ว่า การประหยัดและอดออมสามารถแบ่งออกเป็นประเภทได้ ดังนี้

1. การประหยัดเงิน ได้แก่ การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายและเก็บออมให้เหมาะสมกับรายรับ หามาเพิ่มอยู่ตลอดเวลา งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย เลือกซื้อสิ่งที่เป็นประโยชน์และของใช้ตามสมควรแก่ฐานะ

2. การประหยัดเวลา ได้แก่ รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วน ใช้เวลาให้ถูกทาง รู้จักแบ่งเวลาในการทำงานวางแผนสิ่งไหนก่อนหรือหลัง และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

3. การประหยัดทรัพยากร ได้แก่ รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รู้คุณค่าและไม่ทำลายทรัพยากร

4. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ รู้จักบำรุง รักษา ดูแล และซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวม

3. จุดมุ่งหมายของการประหยัดและอดออม

กองการวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 121-122) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการประหยัดและอดออม ไว้ดังนี้ คือ รู้จักใช้จ่าย ใช้สิ่งต่างๆ อย่างคุ้มค่า ใช้สิ่งของอย่างถูกวิธี รู้วิธีการเก็บรักษา ดูแล บำรุง และซ่อมแซม

วิระพล บดีรัฐ (2547, หน้า 74) จุดมุ่งหมาย หมายถึง มีการระบุดังต่อไปนี้ การออมไว้อย่างชัดเจน กำหนดปริมาณที่ต้องการและระยะเวลาที่คาดหวัง เช่น ออมเงินเพื่อการออมเงินไว้สำหรับซื้อจักรยาน ภายใน 6 เดือน หรือคุณสมชายต้องการออมเงินไว้สำหรับเป็นทุนการศึกษาของลูกสองคนให้ได้ภายใน 4 ปีหลังแต่งงาน เป็นไปเพื่อการบริโภค หรือเป็นเป้าหมายเพื่อการลงทุนสำหรับอนาคต แต่สำหรับผู้ออมเงินที่ดีจะต้องระลึกไว้เสมอว่าจะต้องมีเงินออมเหลือไว้ใช้จ่ายจำเป็นที่คาดไม่ถึงเสมอ ดังนั้นเงินออมควรจะถูกจัดสรรปันส่วนในเรื่องต่างๆ ไว้ด้วยเพื่อไม่ให้เกิดการใช้เงินออมหมดภายในครั้งเดียว

สวรินทร์ วงสนิท (2547, หน้า 16-18) การประหยัดและอดออมเงินคือปัจจัยที่จะทำให้จุดมุ่งหมายที่บุคคลกำหนดไว้ในอนาคต บรรลุจุดประสงค์ เป้าหมายจะต้องมีบ้านเป็นของตนเอง เงินออมจะเป็นปัจจัยที่กำหนดให้เป้าหมายที่วางไว้เป็นจริง นอกจากนี้เงินออมยังใช้สำหรับแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึงของบุคคลได้ด้วย ดังนั้นการที่คนมีเป้าหมาย อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างชัดเจนก็จะส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเก็บออมมากขึ้น

ณัฐกรณ์ สิทธิชัย (2541, หน้า 30-33) โดยทั่วไปผู้มีรายได้ มักจะแยกรายได้ออกไป ในรูปของการใช้จ่ายอยู่ 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกันคือ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และการใช้จ่ายโดยเก็บไว้ในรูปของการออม การออมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีรายได้มากกว่าการใช้จ่ายของเขา ดังนั้นทางที่จะเพิ่มเงินออมให้แก่บุคคลอาจทำได้โดยการพยายามหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น หรือการปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้มีรายได้สูงขึ้น นอกจากนี้ก็พยายามลดค่าใช้จ่ายลงด้วยการรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม

วีระพล บศิริรัฐ (2547, หน้า 75-80) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกครัวเรือนจะต้องมีการออม เพื่อสำรองเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน หรือสำรองไว้ใช้ในอนาคตที่ไม่มีใครคาดได้ว่า จะต้องใช้เงินในเรื่องใดบ้างจำนวนเท่าใด ซึ่งการออมที่ขึ้นก็ได้มาจากเงินรายได้ที่ควรมีมากกว่ารายจ่าย คำว่า เก็บเล็กผสมน้อย จึงเกิดขึ้นจากรายได้ที่อาจมีมากกว่ารายจ่ายไม่มากนักในแต่ละเดือน

นนท์รยา คำแก้ว (2541, หน้า 36-42) อย่างไรก็ตามการออมจะเป็นพื้นฐานทางสังคมที่คนไทยคุ้นเคย โดยพื้นที่ในชุมชนเองก็มีระบบการจัดการกับการออมมากมาย ซึ่งแต่ละส่วนก็มุ่งที่จะให้ทุกคนในสังคมได้ใช้ศักยภาพของตนเอง เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมโดยรวม การออมในแนวคิดนี้จึงมองการออมกับการบริโภคเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะการออมตามพื้นฐานสังคมไทยที่สั่งสมกันมา คนไทยออมเงินเพื่อมีใช้ในอนาคตโดยไม่ต้องรบกวนผู้อื่น การไม่รบกวนผู้อื่นคือไม่ต้องเสียดอกเบี้ย เป็นการออมที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาการออมตามแนวคิดนี้ เมื่ออยู่ภายใต้บริบทของสังคมแบบบริโภคนิยม จึงเป็นปรัชญาแห่งความสำรวมที่ตรงกันข้ามกับปรัชญาแห่งความฟุ้งเฟ้อ โดยเฉพาะในยามที่ประเทศต้องการการพัฒนาที่มีที่มาจากตัวเรา เพื่อเรา และสังคมอย่างเท่าเทียม

กุลิสรา กฤตวรกาญจน์ (2549, หน้า 20) กล่าวว่า การเก็บออมของเยาวชน นอกจากการเก็บออมด้วยตนเอง การมองไปที่ชุมชนที่อาศัยที่ชุมชนใดมีการออมแบบมีสถาบันทางการเงินเป็นของชุมชน เยาวชนก็อาจนำไปร่วมเก็บออมกับเพื่อนบ้าน หรือร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการออมแบบพึ่งพากัน และช่วยเหลือกันได้ขณะเดียวกัน การมีพวกเก็บออมเป็นกลุ่มก้อน ยังแสดงความเป็นพวกเดียวกัน ความเป็นญาติมิตรที่เป็นวิถีที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น

ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การออมในแนวทางแรก ตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ซึ่งถือเป็นแนวคิดการพัฒนาประเทศกระแสหลัก (mainstream)

ที่นำไปสู่การลงทุนเพื่อให้เงินงอกเงย และงอกเงยได้รวดเร็วกว่าการเก็บเล็กผสมน้อยตามแนวทางดั้งเดิม การออมตามแนวคิดนี้จึงต้องมีการวางระบบการจัดการการเงินที่ทันสมัยทันโลก สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศทำให้รัฐบาลพยายามที่จะดำเนินการให้การออมที่มีอยู่ในประเทศเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการที่สถาบันการเงินต่างๆ ต่างเร่งระดมการออมจากประชาชน ก็เป็นรูปแบบที่ทุกฝ่ายช่วยกันคิดช่วยกันพัฒนารวมไปถึงการหาวิธีตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้ประเทศมีเงินเพิ่มขึ้น โดยผ่านการวางแผนการจัดการอย่างดี

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายการประหยัดและอดออม เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักใช้จ่าย ใช้จ่ายของต่างๆ อย่างคุ้มค่า มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพมากที่สุดและรู้จักบำรุงรักษาและซ่อมแซม

4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการประหยัดและอดออม

พฤติกรรมกรรมการประหยัดและอดออมเป็นการผสมผสานกันระหว่างความรู้ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและความคิดเห็นที่เกิดจากผลการประเมินค่าความสำคัญด้านการประหยัดและอดออมที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการรับรู้ ที่มีสถาบันต่างๆ เป็นตัวกำหนด ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดผลในทางความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ความเชื่อถือ ค่านิยม และพร้อมที่จะรับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการประหยัดและอดออม (ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงศ์, 2548, หน้า 18 - 19)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2544, หน้า 158-163) กล่าวถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการของพฤติกรรมกรรมการประหยัดและอดออมว่า ใช้หลักการบริโภคด้วยปัญญาหรือฉลาดในการบริโภค เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย

1. บริโภคให้ได้ประโยชน์ที่แท้จริงจากการบริโภคสินค้าหรือบริการต่างๆ
2. ไม่บริโภคสินค้าเพื่อค่านิยมความโก้ หลูหรา เท่ ฟุ่มเฟือย อดฐานะความ

มั่งมี

คณาจารย์แห่งโรงพยาบาลเสียงเชียง (2550, หน้า 172) ได้กล่าวถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อการประหยัดและอดออมด้วยวิธีปกครองทรัพย์ ดังนี้

1. การมีทรัพย์ หมายถึง มีทั้งโภคทรัพย์และอริยทรัพย์เราควรภูมิใจโภคทรัพย์ที่มีอยู่ทุกวันนี้ และเราควรภูมิใจในอริยทรัพย์คือปัญญาที่เราได้อยู่
2. การใช้จ่ายทรัพย์บริโภค คือ การใช้สอยทรัพย์ที่เราได้อยู่ในทางที่ถูกที่ควร สมแก่ฐานะความเป็นอยู่ ทรัพย์นั้นจะอยู่กับเรายืนนานไม่รู้จักหมดจกสิ้น
3. การไม่เป็นหนี้สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญเพราะความเป็นหนี้เป็นทุกข์ที่สุดในโลก

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2533, หน้า 324) ได้กล่าวถึงหลักธรรมทางศาสนาพุทธที่มีต่อหลักการประหยัดและอดออมไว้ว่า ความสันโดษ ความยินดี ความพอใจ ยินดีในปัจจุบัน 4 คือ ผ้าถุงห่ม อาหาร ที่นอน ที่นั่งและยา คามมีคามได้ ยินดีของตน การมีความสุข

ความพอใจด้วยเครื่องเลี้ยงชีพที่หามาได้ด้วยความเพียรพยายามอันชอบธรรมของตนไม่โลภไม่ริษยาใคร ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคลไม่เกิดความต้องการอยากได้หรืออยากซื้อในสิ่งที่ไม่จำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือยส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการประหยัดได้

ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงศ์ (2548, หน้า 19) ได้รวบรวมหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการประหยัดและอดออม ไว้ดังนี้

1. พระพิศาลธรรมพาที กล่าวว่า อยากให้ทุกคนยึดหลักพระพุทธศาสนา อย่าตกเป็นเหยื่อของโลกสวยๆ เสี่ยงเพราะๆ กลิ่นหอมๆ อย่าตะกละตะกลาม กินเกินใช้เกินเที่ยวกิน เล่นกิน จะกลายเป็นเรื่องหลุ่มหลง ทำให้อดอยากลำบาก ประเทศชาติจะยากจนไปอีก ยึดความประหยัดและอดออมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

2. พระครูประชนาถ กล่าวว่า เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำกัน คือ ต้องเข้าใจสภาพที่แยลงมันเป็นวัฏจักร เป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเกิดขึ้นไม่ช้าก็เร็ว หากเราไม่คิดหาทางแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต มีแต่จะยิ่งทำให้ทุกข์มากขึ้น สิ่งที่ยากและแนะนำ คือ ต้องรู้จักคิดเรื่องการจัดองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต โดยเน้นเรื่องการประหยัดและอดออม ลดหรือตัดสิ่งที่ฟุ่มเฟือย เพิ่มความขยันหมั่นเพียร เสริมรายได้ให้ครอบครัวและต้องรู้จักอดทน

สรุปได้ว่า หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการประหยัดและอดออม ใช้หลักการบริโภคด้วยปัญญาหรือฉลาดและมีจิตสำนึกในการบริโภคของสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วยบริโภคให้ได้ประโยชน์ที่แท้จริงจากการบริโภคสินค้าหรือบริการต่างๆ ไม่บริโภคสินค้าเพื่อค่านิยมความโก้ หรูหรา เท่ ฟุ่มเฟือย อดฐานะความมั่งมี

5. แนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมการประหยัดและอดออม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 5) ได้ให้แนวทางพฤติกรรมการประหยัดและอดออมที่แสดงออกถึงการประหยัด ได้แก่

1. วางแผนการเบิกจ่าย จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน
2. ดัดแปลงของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ ดัดแปลงของเหลือใช้ที่มี เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก
3. ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ทิ้งขว้างนำสิ่งที่มีอยู่ไปใช้เท่าที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในทุกๆ ส่วนและไม่ทิ้งขว้างไปโดยเปล่าประโยชน์
4. ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้คงสภาพสมบูรณ์ เพื่อการใช้งานที่ยาวนานที่สุด

อรพิน สุขแจ่ม (2546, หน้า 12) ได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้ ดังนี้

1. การใช้จ่ายทรัพย์ ควรใช้เฉพาะเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามสมควรแก่เหตุผล

ตามลำดับได้แก่

- 1.1 การใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตนเอง บิดามารดา บุตร ภรรยา สามีและบริวารให้เป็นสุข
- 1.2 ใช้เลี้ยงเพื่อนฝูงบ้างตามสมควร
- 1.3 บำบัดอันตรายที่เกิดขึ้นจากเหตุต่างๆ จากการเจ็บไข้ ภัยพิบัติ
- 1.4 บริจาคเพื่อการสงเคราะห์ สงเคราะห์ญาติ ต้อนรับแขก ทำบุญอุทิศ

ส่วนกุศลให้ผู้ตาย เสียภาษีให้แก่รัฐ สงเคราะห์แก่สมณะชีพราหมณ์

2. รู้จักดำรงวงศ์ตระกูล

- 2.1 ต้องแสวงหาวัตถุที่หาย
- 2.2 ซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด
- 2.3 รู้จักประมาณในการบริจาค
- 2.4 ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม
- 2.5 รู้จักรักษาทรัพย์ให้มีส่วนที่พอกพูน เพื่อเป็นการสร้างหลักฐาน ทำให้มี

ความเป็นอยู่ที่สบาย ไม่เป็นหนี้ และสามารถประกอบกิจการได้อย่างสะดวก

จงลักษณ์ กงแสง (2546, หน้า 7) ได้ให้แนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยม

พื้นฐานด้านการประหยัดและอดออม มีดังนี้

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
4. ดำเนินถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายแบะใช้เท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช้สุ่ยสุ่ยฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
6. จัดงานและพิธีต่างๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของคนและของส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

กองการวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 121-122)

ได้ให้แนวทางการประหยัดและอดออม ไว้ดังนี้ คือ รู้จักใช้จ่าย ใช้สิ่งต่างๆ อย่างคุ้มค่า ใช้สิ่งของอย่างถูกวิธี รู้วิธีการเก็บรักษา ดูแล บำรุง และซ่อมแซม

คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เสียงเชียง (2550, หน้า 173) ได้กล่าวถึงแนวทางการ

สร้างเสริมการประหยัดและอดออมด้วยการรักษาทรัพย์ คือถ้ารู้จักใช้ธรรมะ ทรัพย์สมบัติจะตั้งอยู่ได้นานเพราะ 3 สถาน คือ

1. การแสวงหาพัสดุที่หายแล้ว
2. การบูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า
3. การรู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์สมบัติ

ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงศ์ (2548, หน้า 21) กล่าวว่า แนวทางการสร้างเสริมการประหยัดและอดออมนั้น ได้แก่ การประหยัดทรัพย์สินเงินทอง เวลา สิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม รู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง ซึ่งหากประพฤติปฏิบัติได้จนเกิดเป็นนิสัย ย่อมจะเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของตนเองครอบครัวและประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว ผู้วิจัยได้แนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมการประหยัดและอดออมในการพัฒนาการประหยัดและอดออมโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1. การประหยัดเงิน ได้แก่
 - 1.1 วางแผนการใช้จ่ายเงิน
 - 1.2 ใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า
 - 1.3 มีการประหยัดและอดออมในการเก็บเงิน
2. การประหยัดเวลา ได้แก่
 - 2.1 แบ่งเวลาให้เป็นและใช้เวลาให้ถูกต้อง
 - 2.2 ใช้เวลาทบทวนหนังสือ
 - 2.3 ช่วยเหลืองานบ้าน
3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและส่วนรวม ได้แก่
 - 3.1 การนำสิ่งของเครื่องใช้ที่เหลือนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 - 3.2 การดูแลรักษาสมบัติของตนเอง อุปกรณ์การเรียน
 - 3.3 การใช้น้ำ ไฟฟ้า ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
 - 3.4 การดูแลรักษาสาธารณสมบัติการปฏิบัติตนและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ให้อยู่ในระดับความพอเพียงต้องอาศัยหลักธรรมเป็นพื้นฐาน เพื่อเป็นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความสุขและ ความเจริญก้าวหน้าต่อไป ดังกระทรวงวัฒนธรรม (2550, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

6. หลักธรรมในการประหยัดและอดออมที่ดี

หลักธรรมในการปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการประหยัดและอดออมต้องอาศัยหลักธรรมเป็นพื้นฐาน เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าต่อไป จะต้องมียุทธธรรมในการปฏิบัติ ดังนี้ คือ มีความต่อเนื่อง มีวินัย มีเป้าหมาย และมีความขยันหมั่นเพียร

1. มีความต่อเนื่องในการประหยัดและอดออม หมายถึง จะต้องทำเป็นประจำจนเป็นนิสัย
2. มีวินัยในการประหยัดและอดออม หมายถึง ผู้ที่ประหยัดและอดออมจะตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าเงินที่มีไว้สำหรับความจำเป็นในอนาคต ดังนั้นหากต้องการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และไม่ได้ประโยชน์จะต้องไม่นำเงินที่เก็บไว้ไปใช้

3. เป้าหมายในการประหยัดและอดออม หมายถึง มีการระบุดูวัตถุประสงค์ การประหยัดและอดออมไว้อย่างชัดเจน กำหนดปริมาณที่ต้องการและระยะเวลาที่คาดหวัง ได้แก่ การประหยัดและอดออมเพื่อซื้อสิ่งจำเป็น เป็นทุนการศึกษา การใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่สามารถคาดหวังได้ เพื่อการบริโภค การลงทุนสำหรับอนาคต การใช้ทรัพยากรสิ่งของเครื่องใช้ในอนาคต ดังนั้นควรถูกจัดสรรปันส่วนในเรื่องต่างๆ ไว้ด้วยเพื่อไม่ให้เกิดการใช้หมดภายในครั้งเดียว (วิระพล บดีรัฐ, 2547, หน้า 74)

4. มีความขยันหมั่นเพียรในการประหยัดและอดออม หมายถึง กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความขยันขันแข็ง และกระทำอย่างต่อเนื่องโดยสม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้งงานที่ทำหรือปล่อยให้งานค้างไว้ ผู้มีความขยันหมั่นเพียรยอมทำการงานได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2550, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551, หน้า 113) กุสัจจริฎฐิติธรรม 4 ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ยั่งยืน เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งตั้งอยู่ได้นาน

1. หนักอุทเวสนา คือ ของหายของหมด รู้จักหามาไว้
2. ชีตณปฏิสังขรณา คือ ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
3. ปริमितปานโภชนา คือ รู้จักประมาณในการกินการใช้
4. อธิปิจจสิลวันตสถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน

สรุปได้ว่า การประหยัดและอดออมที่ดีต้องมีความต่อเนื่อง มีวินัย และมีเป้าหมายในการใช้จ่าย การบริโภค การเก็บออมเพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างคุ้มค่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดและอดออม ผู้วิจัยได้แนวทางในการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออมตามกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้นำการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออมตามกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยการพัฒนาเครื่องมือแบบวัดความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม ต้องคำนึงถึงคุณภาพของเครื่องมือด้วยซึ่งเครื่องมือการประเมินที่ดีต้องประกอบด้วย ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย อำนวยความสะดวก และความยากง่าย เพื่อให้ได้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการทำวิจัยต่อไป

ผลการจัดการเรียนรู้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม

1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการเรียนที่นักวัดผลการศึกษาหลายๆ ท่านที่ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ณัฐพงศ์ ยศวงใจ (2546, หน้า 31) ได้สรุปว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนแล้ว

รัตนาวรรณ ธนานุรักษ์ (2547, หน้า 33) ได้สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่ต้องพัฒนางอกงามขึ้น อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนอบรม ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางสมอง ความรู้สึกและค่านิยมต่างๆ

มลธิรา มีทรัพย์ (2547, หน้า 5-6) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือประมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมรรถภาพสมอง ซึ่งสามารถวัดออกมาได้เป็นคะแนน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนที่บ่งบอกความรู้ และความสามารถของผู้เรียน อันเป็นผลมาจากการฝึกอบรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมรรถภาพสมอง ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รัตนาวรรณ ธนานุรักษ์ (2547, หน้า 33-34) ได้สรุปองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางสมองและทางสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย และความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย
2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ความเข้าใจวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย
3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนจะต้องมีพฤติกรรมเป็นมิตรกัน เข้าใจกัน และมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน
4. คุณลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ โครงสร้างของกลุ่ม ตลอดจนความสัมพันธ์ในสมาชิกของกลุ่ม
5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองต่อการเรียน การมีเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนพร้อม
6. แรงผลักดัน ได้แก่ ครอบครัว มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวดี สิ่งแวดล้อมดี และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานดี

บลูม (Bloom, 1975, p. 52) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียนสามารถเรียนความความถนัดของตนเอง และพื้นฐานเดิมของผู้เรียน
2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สถานการณ์หรือแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ สิ่งใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาเรียน เป็นต้น

3. คุณภาพการสอน ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลถึงการกระทำของตนเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย พฤติกรรมทางด้านความรู้ คุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย และคุณภาพการสอน ซึ่งในการสอนโดยทั่วไปต้องมีการวัด 3 ด้านพร้อมกันผู้เรียนจึงมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

1.3 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2547, หน้า 96) ได้สรุป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึงแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบทดสอบอัตนัย (subject and essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้ว ให้ผู้ตอบได้แสดงความรู้ ความคิด เจตคติ อย่างเต็มที่ 2) แบบทดสอบปรนัย หรือเป็นการให้ตอบแบบสั้นๆ (objective test and short answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้เขียนได้ตอบสั้นๆ หรือมีคำตอบให้เลือกจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสการแสดงความคิดเห็น แต่ผู้ตอบสามารถเดาได้ แบบทดสอบชนิดนี้ มีหลากหลายประเภท ได้แก่ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่และแบบทดสอบเลือกคำตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึงแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสามารถสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างจริงจังมีคุณภาพ มีมาตรฐาน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

การสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่ดี ต้องมีการวางแผนที่ดีและมีหลักการ เพื่อให้แบบทดสอบดังกล่าวมีกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างเด่นชัดจากการทดสอบแต่ละครั้ง ดังเยาวดี วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 16) ได้สรุปขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการทดสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมด
2. กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระ ที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน
3. เตรียมตารางเฉพาะ หรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาสาระของแต่ละรายวิชา และพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับรัด และมีความชัดเจน

4. สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

1.4 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การตรวจสอบความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะ เกี่ยวกับรายวิชาต่างๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้มาเพื่อเป็นการตรวจสอบความรู้ว่า รับรู้มากเพียงใด (รัตนาวรรณ ธนานุรักษ์, 2547, หน้า 34) มีนักวิชาการได้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2547, หน้า 96) ได้สรุปไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือมีความรู้มากเพียงใด

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 16) ได้สรุปไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชาหรือรายวิชาที่จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่างๆ ของแต่ละสถานศึกษา โดยแบบทดสอบมีลักษณะทั้งที่เป็นข้อเขียนและเป็นภาคปฏิบัติจริง

ดังนั้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนกับรายวิชาต่างๆ ว่า ผู้เรียนได้รับความรู้มากน้อยเพียงใด โดยแบบทดสอบมีลักษณะเป็นข้อเขียนและเป็นภาคปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนที่บ่งบอกความรู้และความสามารถของผู้เรียน อันเป็นผลมาจากการฝึกอบรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมรรถภาพสมอง สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ พฤติกรรมทางด้านความรู้ คุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย และคุณภาพการสอน และมีแบบทดสอบอยู่ 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเองและแบบทดสอบมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดเนื้อหาสาระต่างๆ 3) เตรียมตารางเฉพาะ และ 4) สร้างข้อสอบตามสัดส่วนของเนื้อหาทั้งหมด

2. พฤติกรรมการประหยัดและอดออม

2.1 ความหมายของพฤติกรรม

ความหมายของคำว่า "พฤติกรรม" มีนักวิชาการให้ความหมายต่างๆ ไว้ดังนี้ ประไพศรี วัลลิลักษณ์ (2540, หน้า 7) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือการตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายสังเกตเห็นได้ หรือเป็นการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญมาแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ว่า

กวีนิพนธ์ กลั่นไพฑูริย์ (2546, หน้า 14) ให้ความหมายพฤติกรรมว่า หมายถึง กิริยาอาการ กระทำของมนุษย์ การกระทำนั้นจะทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ ซึ่งการกระทำที่ แสดงออกมาให้ปรากฏเห็นได้ หรือเป็นอาการปฏิกิริยาภายใน ที่ไม่สามารถสังเกตได้

กนิษฐา แก้วกูร (2547, หน้า 22) ให้ความหมายพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำกิจกรรมหรือการตอบสนองที่มนุษย์แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายและเป็นไปได้อย่างใคร่ครวญมาแล้ว ทั้งที่สังเกตได้และไม่ได้

สุรชัย ชันรมิตร (2541, หน้า 30) กล่าวว่าพฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติการหรือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นไปโดยไม่รู้สึกตัว หรือมีการไตร่ตรองมาอย่างดี แล้ว โดยมีความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตัวก่อให้เกิดแสดงออกมาโดยที่บุคคลอื่นที่อยู่รอบๆ จะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

ศิริชัย ศรีเหนียง (2542, หน้า 8) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำหรือการ ตอบสนองต่างๆ ของมนุษย์ทั้งที่แสดงออกมาให้ปรากฏเห็นได้ หรืออาการปฏิกิริยาภายในซึ่งผู้อื่น ไม่สามารถสังเกตได้ และโดยที่ผู้กระทำนั้นจะทำอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

สวรินทร์ วงศ์สนิท (2547, หน้า 6) ได้กล่าวว่าพฤติกรรม หมายถึง กิจกรรม การกระทำ หรือการตอบสนองที่มนุษย์แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งกระทำ โดยมีความมุ่งหมายและเป็นไปอย่างใคร่ครวญแล้ว ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่ได้แสดงออกมาทางร่างกาย การพูด การเดิน ความสนใจ การรู้สึกโกรธ การคิด การทำงานของหัวใจ การทำงานของ กล้ามเนื้อ และบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้

2.2 องค์ประกอบของพฤติกรรม

ครอนบาค (Cronbach, 1972, p. 14) ได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์มี องค์ประกอบ 7 อย่าง คือ

1. ความมุ่งหมาย (goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิด กิจกรรม คนเราต้องทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น กิจกรรมบางอย่างก็ให้ความ พอใจหรือสนองความต้องการได้ทันที แต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่างก็ต้องใช้ เวลานานจึงจะสามารถบรรลุผลสนองความต้องการ คนเรามีความต้องการหลายๆ อย่างในเวลา เดียวกันและมักจะต้องเลือกสนองความต้องการที่รีบด่วนก่อนและสนองความต้องการที่ห่าง ออกไปในภายหลัง

2. ความพร้อม (readiness) หมายถึง ระดับวุฒิภาวะและความสามารถที่ จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ คนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้หมด ทุกอย่าง ความต้องการบางอย่างนอกเหนือความสามารถของเรา

3. สถานการณ์ (situation) หมายถึง เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำ กิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย (interpretation) หมายถึง ก่อนที่คนเราจะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไป เขาจะต้องพิจารณาสถานการณ์เสียก่อน แล้วตัดสินใจเลือกวิธีการที่คาดว่าจะได้รับความพอใจมากที่สุด

5. การตอบสนอง (response) เป็นการกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการโดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นการแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจจะตามที่คาดคิดไว้ (confirm) อาจตรงกันข้ามกับความคาดหมาย (contradict) ก็ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (reaction to thwarting) หากคนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้ ก็กล่าวได้ว่าเขาประสบกับความผิดหวัง ในกรณีเช่นนี้เขาอาจย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานะเสียใหม่ และเลือกวิธีการตอบสนองใหม่ก็ได้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของพฤติกรรม มี 7 อย่าง คือ ความมุ่งหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง

2.3 ประเภทของพฤติกรรม

บลูม (Bloom, 1975, pp. 65-197) ได้กล่าวไว้ดังนี้ว่า พฤติกรรมเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (cognitive domain) เป็นพฤติกรรมที่มีด้านนี้เป็นขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จำแนกตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากได้มีดังนี้

1.1 ความรู้ความจำ (knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำหรือระลึกได้

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องมาจากความรู้ คือ จะต้องมีความรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความตีความ และคาดคะเน

1.3 การนำไปใช้ (application) เป็นการนำเอาวิธีการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่าง ๆ ไปใช้

1.4 การวิเคราะห์ (analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถและมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใด ๆ ออกมาเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจนและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัย ตีราคาสิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ช่วยประเมินค่าซึ่งอาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมา หรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่า หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจของคน ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือ พิเศษวัดพฤติกรรมเหล่านี้ เพราะความรู้สึกภายในของคนนั้นยากต่อการที่จะวัดพฤติกรรมที่ แสดงออกมาภายนอก

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้แสดง ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์ หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็น พฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถ ประเมินได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลาย ขั้นตอน ในทางสุขภาพถือว่าพฤติกรรมด้านการปฏิบัติของบุคคลที่เป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่จะ ช่วยให้ผู้คลามีสุขภาพ แยกเป็น 5 ขั้นตอน มีดังนี้

3.1 การเลียนแบบ (imitation) เป็นการเลือกแบบหรือตัวอย่างที่สนใจ

3.2 การทำตาม (manipulation) เป็นการลงมือทำตามแบบที่สนใจ

3.3 การมีความถูกต้อง (precision) เป็นการตัดสินใจเลือกทำตามแบบที่

เห็นว่าถูก

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่อง (articulation) เป็นการกระทำที่เห็นว่า ถูกต้องนั้นอย่างเป็นเรื่องราวต่อเนื่อง

3.5 การกระทำโดยธรรมชาติ (naturalization) เป็นการกระทำจนเกิด ทักษะสามารถปฏิบัติได้อัตโนมัติโดยธรรมชาติ

สมฤดี ดอกเทียน (2543 หน้า 8-11) ได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมว่ามี ส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ด้านพุทธิปัญญา (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญา การใช้ วิจารณ์ญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญานี้ประกอบไปด้วย ความสามารถระดับต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการรับรู้ในระดับง่ายๆ และเพิ่มการใช้ความคิดและ พัฒนาสติปัญญามากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งขั้นของความสามารถต่างๆ มีดังนี้

1.1 ความรู้ (knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งเป็นเพียงแต่จำได้อาจจะ โดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัด ความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา และมาตรฐาน จะเห็นได้

ว่าการจำได้หรือระลึกได้ไม่ได้ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดที่ซับซ้อน

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) เมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่งๆ อาจจะโดยการฟัง ได้อ่าน หรือได้เขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้นจะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้นๆ ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกในทักษะหรือความสามารถต่อไปนี้ การแปล การให้ความหมาย การคาดคะเน

1.3 การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (application) ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้เป็นพฤติกรรมซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถ หรือทักษะทางด้านความเข้าใจ ดังที่กล่าวมาแล้ว การนำความรู้ไปใช้ก็คือ การแก้ปัญหาที่มีขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน ซึ่งความเข้าใจในหลักทฤษฎี วิธีการต่างๆ จะถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

1.4 การวิเคราะห์ (analysis) ความสามารถในการวิเคราะห์แบ่งเป็นชั้นย่อยๆ ได้ 3 ชั้น คือ ความสามารถชั้นที่ 1 สามารถแยกแยะองค์ประกอบของปัญหาหรือสภาพการณ์ออกเป็นส่วน เพื่อทำความเข้าใจในส่วนประกอบต่างๆ ให้ละเอียด ความสามารถชั้นที่ 2 สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น และความสามารถชั้นที่ 3 สามารถมองเห็นหลักของการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบที่รวมขึ้นเป็นปัญหาหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงสามารถสรุปได้ว่าความสามารถในการวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการแยกส่วนประกอบย่อยๆ ของส่วนรวมออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้เข้าใจส่วนรวมอย่างเด่นชัดยิ่งขึ้น

1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) ความสามารถในการนำส่วนประกอบย่อยหลายๆ ส่วนมารวมกันเข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปแล้วความสามารถนี้จะเกี่ยวข้องกับการนำเอาประสบการณ์เก่ามารวมกับประสบการณ์ใหม่แล้วสร้างเป็นแบบแผนหรือหลักสำหรับปฏิบัติ ขบวนการในการรวมกันของส่วนประกอบต่างๆ นั้นเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ความสามารถในการสังเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดริเริ่ม ความสามารถในการสังเคราะห์นี้จะต้องอาศัยความสามารถชั้นต่างๆ หลายชั้น

1.6 การประเมินผล (evaluation) ความสามารถในการประเมินนี้เกี่ยวข้องกับ การให้ค่าต่อความรู้ ข้อเท็จจริงต่างๆ จะต้องใช้เกณฑ์ มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นส่วนประกอบในการประเมินผล มาตรฐานนี้อาจออกมาในรูปคุณภาพและปริมาณ บุคคลคั้งขึ้น มาเอง หรือมีอยู่แล้ว

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ (affective domain) หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ทำที่ ความชอบ ไม่ชอบ การให้คุณค่า การปรับ การเปลี่ยน หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็น พฤติกรรมที่ยากต่อการอธิบายเพราะเกิดภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการวัดพฤติกรรมเหล่านี้ เพราะความรู้สึกภายในของคนนั้นยากต่อการที่จะวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากภายนอก การเกิดพฤติกรรมด้านทัศนคติ แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

2.1 การรับ (receiving)

2.2 การตอบสนอง (responding)

2.3 การให้ค่า (valuing)

2.4 การจัดกลุ่มค่า (organization)

2.5 การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (characterization by a value or value complex)

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออก และสังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่งๆ หรือเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือบุคคลไม่ได้ปฏิบัติในทันที แต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งจะต้องอาศัยพฤติกรรมระดับต่างๆ มาประกอบพฤติกรรมด้านนี้ เมื่อแสดงออกจะสามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมต้องอาศัยระยะเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน

สรุปได้ว่า ประเภทของพฤติกรรม เป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังที่กล่าวมาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมด้านเจตคติ พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

2.4 การวัดพฤติกรรม

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ (2538, หน้า 143-144) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเกตพฤติกรรมต้องระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้

1. การกระทำ จะต้องจำกัดลงไปว่าเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือชุดของการกระทำ

2. เป้าหมายของพฤติกรรม

3. เวลาในการสังเกตพฤติกรรม

4. สถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม

การกำหนด 4 ข้อข้างต้น จะช่วยให้การสังเกตมีความคลาดเคลื่อนน้อยลง และข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น

พฤติกรรมของบุคคลมีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน การที่จะศึกษาพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ถ้าเป็นพฤติกรรมภายในไม่สามารถสังเกตได้ต้องใช้วิธีการทางอ้อมโดยการสัมภาษณ์ การทดสอบด้วยแบบสอบถาม และการทดลองในห้องปฏิบัติการและในชุมชน เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมอาจจะทำได้โดยการสร้างแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตประกอบการสัมภาษณ์ หรือใช้เครื่องมืออื่นประกอบสำหรับวิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์นั้น (มีทนา กิสสัย, 2543, หน้า 51-53) ได้กล่าวไว้ 2 วิธี คือ

1. การศึกษาพฤติกรรมโดยตรง มีดังนี้

1.1 การสังเกตแบบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว การสังเกตแบบนี้บางคนอาจไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมาก็ได้

1.2 การสังเกตแบบธรรมชาติ คือ การที่บุคคลผู้ต้องการสังเกตพฤติกรรม ไม่ได้กระทำตนเป็นที่รบกวนพฤติกรรมของบุคคลผู้ถูกสังเกตและเป็นลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าถูกสังเกตพฤติกรรม การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่แท้จริงมาก และจะทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปอธิบายพฤติกรรมในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน ข้อจำกัดของวิธีสังเกตแบบธรรมชาติก็คือ ต้องใช้เวลามากจึงจะสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการได้และการสังเกตต้องทำติดต่อกันเป็นเวลาหลายครั้ง พฤติกรรมบางอย่างอาจต้องใช้เวลาสังเกตถึง 50 ปี หรือ 100 ปี ก็ได้

2. การศึกษาพฤติกรรมโดยทางอ้อม มีดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาต้องการซักถามข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งทำได้โดยการซักถามเผชิญหน้าโดยตรง หรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถาม การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของบุคคล มี 2 ประเภท คือ

2.1.1 การสัมภาษณ์โดยตรง ทำได้โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ถูกซักถามจากผู้สัมภาษณ์เป็นเรื่องๆ ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

2.1.2 การสัมภาษณ์โดยอ้อมหรือไม่เป็นทางการ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร เป็นการพูดคุยกันไปเรื่อยๆ โดยแทรกเรื่องที่สัมภาษณ์เมื่อมีโอกาส ผู้ตอบจะไม่รู้ตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์จะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรมการสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลมากมายแต่ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2.2 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่ห่างไกลอยู่กระจัดกระจาย นอกจากนี้ยังสามารถตามพฤติกรรมในอดีตหรือต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้ ข้อดีประการหนึ่ง คือ ผู้ถูกศึกษาสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปกปิดหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นรู้โดยวิธีอื่น ซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับ และเป็นการใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาเวลาใดก็ได้

2.3 การทดลอง เป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยผู้ถูกศึกษาจะอยู่ในสภาพการควบคุมที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพแท้จริงแล้วการควบคุมจะทำให้ได้ในห้องทดลองให้ห้องปฏิบัติการให้ข้อมูลที่มีขีดจำกัด ซึ่งบางครั้งอาจนำไปใช้ในสภาพความเป็นจริงได้หรือไม่เสมอไป แต่วิธีนี้มีประโยชน์มากในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลทางด้านการแพทย์

2.4 การบันทึก วิธีทำให้ทราบพฤติกรรมของบุคคล โดยให้แต่ละคนทำบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบันทึกประจำวันหรือศึกษาพฤติกรรมแต่ละประเภทจากพฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมทางสุขภาพ พฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การวัดพฤติกรรม เป็นการวัดพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน การที่จะศึกษาพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ถ้าเป็นพฤติกรรมภายในไม่สามารถสังเกตได้ต้องใช้วิธีการทางอ้อมโดยการสัมภาษณ์ การทดสอบด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตประกอบการสัมภาษณ์ การทดลอง การบันทึก หรือใช้เครื่องมืออื่นประกอบสำหรับวิธีการศึกษาพฤติกรรม

3. เจตคติต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม

3.1 ความหมายของเจตคติ

ได้มีนักคิด นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของคำว่า เจตคติ ไว้มากมายแตกต่างกัน ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973, p. 23) ได้ให้ความหมาย เจตคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำ ปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ใดๆ ทั้งทางบวกและลบ

ฟิชบัย, และแอ็ซเซิน (Fishbien, & Ajzen, 1980, p. 56) ได้กล่าวไว้ดังนี้ว่าเป็นอารมณ์ความโน้มเอียงจากการเรียนรู้ จะตอบสนองด้วยอาการเต็มใจ หรือไม่เต็มใจต่อเป้าหมายของเจตคติที่กำหนดไว้

บารอน (Baron, 1994, p. 642) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งของ คน และเรื่องราวต่างๆ ในทางบวกหรือทางลบ

เลฟตัน, และลัวร์ (Lefton, & Laura, 1997, p. 354) ได้กล่าวไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกความเชื่อ และการโน้มน้าวให้แสดงพฤติกรรมต่อคน หรือสิ่งต่างๆ

ดาร์เลย์ (Darley, 1998, p. 611) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง การแสดงออกที่ได้ไตร่ตรองแล้วต่อเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่คนมีความพึงพอใจ

เกลียตแมน (Gleitman, 1998, p. 309) กล่าวว่า เจตคติเป็นสภาพของจิตใจที่มีต่อคนหรือความคิดต่างๆ ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก การไตร่ตรองและการโน้มน้าวให้แสดงออกในทางบวกหรือลบ

ฮิลการ์ด (Hilgard, 2000, p. 124) กล่าวว่า เจตคติ คือพฤติกรรม หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรก ที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดในทางเข้าหา หรือออกห่างและเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อไป

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2540, หน้า 184) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก และท่าทีของคนเราที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ และผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะสนองตอบสิ่งนั้นตามความรู้สึกดังกล่าว

บุญศรี คำชาย (2540, หน้า 159) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ท่าทีความรู้สึก หรือความคิดที่บุคคลมีต่อวัตถุ เหตุการณ์หรือบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบตัวเรา และเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้แบบมีทิศทาง

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541, หน้า 62) ได้อธิบายว่า เจตคติ เป็นแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่อาจเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิดที่อาจจะเป็นบวกหรือเป็นลบ ถ้าบวกก็เผชิญหน้า แต่ถ้าเป็นลบก็จะพยายามหลีกเลี่ยงหนีต่อสิ่งนั้น

เจลา ประเสริฐสังข์ (2542, หน้า 256) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาพจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆ ในลักษณะที่ยอมรับ หรือปฏิเสธสิ่งนั้นแล้วส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะตอบสนองสิ่งเร้าเหล่านั้นตามสภาพจิตใจหรือความรู้สึกนั้นๆ

เพราะพรรณ เปลียนภู (2542, หน้า 93) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ระดับสภาพหรือ ภาวะของจิตใจและสมองในลักษณะที่จะกำหนดแนวทางของการตอบสนองต่อบุคคลหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นพมาศ ชีระเวทิน (2542, หน้า 90) ให้คำนิยามของเจตคติว่า เจตคติเป็นความเชื่อที่คงทนซึ่งมนุษย์เรียนรู้มาเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างมันเป็นการรวมตัวของความเชื่อที่ตั้งเป็นระบบคงทน ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเจตคตินั้น เป็นสิ่งที่รวมตัวกันจากความเชื่อเป็นกลุ่ม จนกระทั่งมีความมั่นคงและเป็นระบบ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 54) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก เชื่อ ศรัทธา ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกิดความพร้อมที่จะแสดงออกถึงการกระทำในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2547, หน้า 223) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก ความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นจิตใจ ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

สวรินทร์ วงศ์สนิท (2547, หน้า 38) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้ ความรู้สึกและความเชื่อ ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในด้านบวกและด้านลบ และพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมตามความรู้สึก

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 3) กล่าวว่า เจตคติ เป็นพฤติกรรม หรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งทางสังคม รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก สภาพจิตใจ ความเชื่อและความศรัทธาที่ฝังใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่ยอมรับหรือปฏิเสธที่จะตอบสนองสิ่งเร้าเหล่านั้นๆ อาจได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ เหตุการณ์ วัตถุ บุคคลหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งในเรื่องนั้นๆ

3.2 องค์ประกอบของเจตคติ

แมคกี, และวิลสัน (McGee, & Wilson, 1994, p. 458) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

มีต่อสิ่งนั้น

1. ด้านความรู้สึก (the affective component) ได้แก่ อารมณ์และความรู้สึกที่

มีต่อสิ่งนั้น

2. ด้านความเข้าใจ (the cognitive component) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อที่

มีต่อสิ่งนั้น

3. ด้านพฤติกรรม (the behavioral component) ได้แก่ การตอบสนองหรือ

การแสดงออกที่มีต่อสิ่งนั้น

เลฟตัน, และลัวรา (Lefton, & Laura, 1997, p. 354) ได้แบ่งองค์ประกอบ

ของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ (the cognitive component) เป็นความเชื่อที่มีต่อ

สิ่งนั้นๆ

2. ด้านอารมณ์ (the emotion component) ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นๆ

3. ด้านพฤติกรรม (the behavioral component) เป็นการแสดงออกบ่งบอก

ถึงความเชื่อ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

พาพาลี, และซัลลีย์ (Papalia, & Sally, 1998, pp. 602-603) ได้แบ่ง

องค์ประกอบของเจตคติออกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ (the cognitive component) เป็นความเชื่อที่มีต่อ

สิ่งนั้น

2. ด้านอารมณ์ (the emotion component) ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบที่มีต่อสิ่งนั้น

3. ด้านพฤติกรรม (the behavioral component) เป็นการแสดงออกบ่งบอกถึง

ความเชื่อ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น

ไตรแอนดิส (Triandis, 2003, pp. 2-3) ได้แบ่งองค์ประกอบเจตคติ ออกเป็น 3

ประการ คือ

1. ด้านปัญญา (cognitive component) เป็นองค์ประกอบ ด้านความรู้ และ

ด้านความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งเร้า เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือ

ประเมินสิ่งเร้า นั้น

2. ด้านความรู้สึก (affective component) เป็นองค์ประกอบ ด้านความรู้สึก

หรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า นั้น ว่าพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ

3. ด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบ ด้านความโน้ม

เอียงของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้เป็นผล

เนื่องมาจากความเข้าใจและความรู้สึก

เพราะพรณ เปลียนนุ (2542, หน้า 99) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นกรียาโต้ตอบต่อ

สิ่งเร้า ซึ่งเกิดแล้วต่อข้างคคน แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และแสดงออกมาให้เห็นได้และเจตคติ

เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่าง

ต่อสถานการณ์ภายนอก มีองค์ประกอบอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (cognitive component) ได้แก่ ความรู้ ความคิด
2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (affective component) เป็นส่วนประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ สภาพทางอารมณ์ ได้แก่ ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ
3. องค์ประกอบทางด้านกรปฏิบัติ (behavioral component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับความติดและกระบวนการทางสรีระที่พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองตามสิ่งเร้าตามความ และความรู้สึกที่มีอยู่ ทั้งในด้านที่สนับสนุน หรือคัดค้าน

สมชาย ม่วงลง (2547, หน้า 40) ได้สรุปองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ แนวความรู้ ความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก ได้แก่ อารมณ์หรือความรู้สึกที่เป็นสิ่งกำหนดลักษณะ หรือทิศทางของเจตคติบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น จะมีเจตคติในทางที่บวก

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมในการปฏิบัติ ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลได้แสดงออกมาต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ พฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อสิ่งเร้านั้นชัดเจน ทิศทางก็มีลักษณะเด่นชัด แน่นนอน และพฤติกรรมเหล่านั้นมีโอกาสเป็นบวกหรือเป็นลบได้

ธีรวิมล เอกะกุล (2549, หน้า 8-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 อย่างคือ

1. เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คืออารมณ์ ความรู้สึกในทางชอบไม่ชอบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ
2. เจตคติมีสององค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา และองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก
3. เจตคติสามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางบวกและทางลบ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา ความรู้ ความคิด
2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก
3. องค์ประกอบทางด้านความพร้อมในการปฏิบัติ ทางพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อสิ่งเร้านั้นๆ

3.3 ลักษณะของเจตคติ

สวรินทร์ วงศ์สนิท (2547, หน้า 38-39) ได้กล่าวถึงนักจิตวิทยาสองท่านคือชอร์และไรท์ (Shaw and wright) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะของเจตคตินี้ดังนี้

1. เจตคติขึ้นอยู่กับการประเมินภาพของเจตคติแล้วเกิดเป็นพฤติกรรม แรงจูงใจจากเจตคติเป็นเพียงความรู้สึกโน้มน้าวใจ ไม่ใช่พฤติกรรม แต่ถ้าแสดงออกแล้ว จะแสดงออกเป็นสองลักษณะคือ พฤติกรรมเชิงบวกและเชิงลบ

2. เจตคติจะมีการเปลี่ยนแปลงตามทิศทางจากบวกจนถึงลบ ส่วนจุดที่เป็นกลางอาจยากใจการตีความไปบ้าง

3. เจตคติเกิดขึ้นจากการเรียนรู้มากกว่าการมีมาตั้งแต่เกิด การเรียนรู้เป้าหมายของเจตคติอาจเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่มีตัวตนจริง หรือผ่านสื่อก็ได้

4. เจตคติเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง ที่อาจเป็นได้ทั้งคน สัตว์ สิ่งของ สภาพบ้าน มโนภาพ อุดมการณ์

5. เจตคติมีค่าสัมพัทธ์ภายในเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันก็จะมีค่าสัมพัทธ์ของเจตคติสูง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่เจตคติต่อสิ่งเดียวกันย่อมมีความสัมพันธ์กันด้วย

6. เจตคติมีความมั่นคง และเปลี่ยนแปลงยาก เห็นได้ว่าลักษณะของเจตคติไม่ว่าจะเป็นเจตคติทางบวกหรือทางลบ ล้วนเกิดจากการบ่มเพาะทางการเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก รวมถึงประสบการณ์และสภาพการณ์คนรอบข้าง ที่มีต่อบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดเป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ แบบเข้มข้นหรือเจือจาง ก่อนที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมอีกทางหนึ่ง

กฤษฎณา ศักดิ์ศรี (2540, หน้า 185-187) อธิบายลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติ เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ มิได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้ ย่อมมีความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งนั้น นั่นคือเกิดเจตคติขึ้นแล้ว

2. เจตคติ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ถ้าสภาพแวดล้อม สถานการณ์ หรือเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลนั้นก็เปลี่ยนแปลงจากเจตคติที่ยอมรับเป็นไม่ยอมรับได้

3. เจตคติ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน เราสามารถแสดงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก อาจเป็นคำพูด สีหน้า หรือท่าทางว่าพอใจหรือไม่พอใจ

4. เจตคติ เป็นสิ่งที่ซับซ้อน เนื่องจากเจตคติขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การรับรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ฉะนั้นจึงผันแปรได้

5. เจตคติ เกิดขึ้นจากการเลียนแบบ ซึ่งเจตคติก็สามารถถ่ายทอดสู่บุคคลอื่นได้ การคล้อยตามเป็นธรรมดาที่พึงมี ถ้าเราเคารพรัก นับถือพอใจ ศรัทธาใคร จะเลียนแบบตามที่ตนชอบใจ

6. ทิศทางหรือปริมาณของเจตคติ มี 2 ทิศทาง คือ สนับสนุนหรือต่อต้าน

7. เจตคติ อาจเกิดจากความมีจิตสำนึก หรือเกิดจากจิตไร้สำนึกก็ได้ เมื่อบุคคลเรียนรู้มีประสบการณ์เดียวกันกับอะไร ก็จะมีจิตสำนึกบริบูรณ์ วิเคราะห์จนแน่ใจว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร

8. เจตคติ มีลักษณะคงทนถาวรพอสมควร บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดได้ ย่อมใช้เวลานานใช้ความรู้สึกซึ่งพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งต้องใช้เวลา ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

9. บุคคลแต่ละคน ย่อมมีเจตคติต่อบุคคล สถานการณ์สิ่งแวดล้อมเดียวกัน แตกต่าง กันได้ แล้วแต่ประสบการณ์ของบุคคลนั้น

สจวร์ต ไรต์ตระกูล (2541, หน้า 246) อธิบายลักษณะของเจตคติ ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
2. เจตคติเปลี่ยนแปลงได้
3. เจตคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญ หรือหลีกเลี่ยงสิ่งเร้า
4. เจตคติดีมีองค์ประกอบ คือความรู้เชิงการรู้จัก และเชิงพฤติกรรม
5. เจตคติเปลี่ยนแปลงตามสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก
6. สังคมประกิด มีความสำคัญต่อการพัฒนาของเด็ก โดยเฉพาะเจตคติต่อ

อุดมคติ

จิรวรรณ ชำนาญช่าง (2544, หน้า 12) กล่าวถึงลักษณะของ เจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติแปรค่าได้ทั้งความเข้มข้นและทิศทาง
2. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง
3. เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าหมายเฉพาะทางสังคม
4. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกันอาจสัมพันธ์กัน
5. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมภายในจิตใจในการตอบสนองสิ่งเร้า

ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้า นั้น

6. สภาวะความพร้อมจะตอบสนองในลักษณะซับซ้อน ที่บุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งอื่น และจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์

7. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรมแต่เป็นสภาวะทางจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม

8. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้

9. เจตคติ เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ ทั้งสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระยะเวลา และเซวาร์ปัญญา

10. เป็นผลหรือขึ้นอยู่กับการทำงานที่บุคคลประเมินสิ่งเร้า แล้วเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม

11. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่แตกต่างไปจากเดิม

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2547, หน้า 223-224) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติ ไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ในการวัดเจตคติจึงต้องสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาจะไม่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (fact)

2. เจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีการแสดงออกอย่างมีทิศทาง (direction) ว่าไปทางบวกหรือทางลบ และมีปริมาณความรู้สึกหรือระดับความเข้มข้น (intensity) ตามแนวทางของทิศทางตั้งแต่บวกน้อยๆ จนถึงบวกมากๆ หรือตั้งแต่ลบมากๆ จนถึงลบน้อยๆ ดังนั้นการวัดเจตคติ จึงทำให้ทราบทิศทางและระดับความเข้มข้นของเจตคติ

3. เจตคติของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้มากกว่ามีมาเองตามกำเนิด ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้ารู้ว่าสิ่งใดไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าสิ่งใดบุคคลไม่เคยรู้จักไม่เคยเรียนรู้ ก็จะไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งนั้น

4. เจตคติของบุคคลมีความคงเส้นคงวา (consistency) ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ เป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างคงที่แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น

5. เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม (indirect observation) โดยใช้แบบวัดเจตคติเป็นสิ่งเร้า ให้ผู้ถูกวัดเจตคติแสดงพฤติกรรมออกมา ด้วยการตอบแบบวัดเจตคติแล้วแปลความหมายของผลการวัดนั้น

สรุปได้ว่า เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่ละบุคคลย่อมมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกัน ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางบวกและทางลบ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสถานการณ์ แล้วแต่ประสบการณ์และสิ่งเร้า ถ้าบุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมออกมาก็จะทำให้รู้ถึงการเกิดขึ้นของเจตคติที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออก เมื่อกระทำหรือเกิดเหตุการณ์ตรงตามที่ตนชื่นชอบ ก็จะเกิดเจตคติที่ดีต่อสถานการณ์นั้น ตรงกันข้ามถ้าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย ก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีด้วยเช่นเดียวกัน

3.4 การวัดเจตคติ

เพาเวลล์ (Powell, 1971, p. 238) ได้เสนอวิธีวัดเจตคติไว้ดังนี้

1. ใช้แบบสอบถามวัดเจตคติแบบปลายเปิด
2. ใช้แบบสัมภาษณ์

เดวิส (Davis, 1972, p. 105) ได้เสนอวิธีวัดเจตคติไว้ ดังนี้

1. ค้นหาสิ่งที่แต่ละบุคคลชอบ ทำในระบปีที่ผ่านมา ถ้าเขาชอบสละเวลาว่างที่มีอยู่เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ก็แสดงว่าเขามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น
2. ค้นหาวิธีที่แต่ละบุคคลที่มีความรู้เรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ถ้าเขามีความรู้ในเรื่องนั้นมาก ก็แสดงว่าเขามีเจตคติที่ดีในเรื่องนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักความจริงที่ว่า คนเราย่อมจำแต่สิ่งที่ตนสนใจ ได้ดีกว่าสิ่งที่ตนไม่สนใจ ให้แต่ละคนแสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อความที่กำหนด

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547, หน้า 224-226) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก ความศรัทธาต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดจาก การเรียนรู้และประสบการณ์ทำหน้าที่ช่วย กระตุ้นให้บุคคลได้แสดงการปฏิบัติในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น จึงได้เสนอแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert's scale) มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าเจตคติ (attitude object) ที่จะต้องการศึกษาหรือต้องการจะวัด อาจจะเป็นคน วัตถุสิ่งของ องค์กร สถาบัน อาชีพ วิชา นโยบาย เจตคติต่อโรงเรียน เจตคติต่อ วิชาภาษาไทย เป็นต้น

2. ให้ความหมายหรือระบุขอบข่ายของเป้าหมายของเจตคติ ที่ต้องการจะวัด ให้ชัดเจน

3. เขียนข้อความแสดงความรู้สึก ต่อเป้าหมายเจตคติที่ต้องการจะวัดให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญๆ ตามที่กล่าวมาในข้อ 2 ส่วนข้อความนั้นเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบมากพอ เมื่อวิเคราะห์แล้วเหลือจำนวนข้อความที่ต้องการนำไปใช้วัดเจตคติได้ โดยมี ลักษณะดังนี้

3.1 เป็นข้อความแสดงความรู้สึกต่อสิ่งที่ต้องการวัดสามารถโต้แย้งได้ ไม่ใช้ข้อเท็จจริง

3.2 เป็นข้อความที่มีความสมบูรณ์ ในประเด็นเดียว

3.3 เป็นข้อความที่ชัดเจน สั้น กระชับรัด

3.4 เป็นข้อความที่ใช้ภาษาไทยที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ศัพท์เทคนิคทาง วิชาการ

3.5 เป็นข้อความที่อ่านได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

3.6 หลีกเลี่ยงการใช้คุณศัพท์หรือคำกริยาวิเศษ คำว่า เสมอๆ บ่อยๆ ไม่เคยๆ ไม่มีเลย ทั้งหมด เป็นต้น

3.7 ไม่ใช่ประโยคปฏิเสธ เพราะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจยากหรือสับสน

4. ตรวจสอบข้อสอบที่เขียน โดยการตรวจด้วยตนเองหรือให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะ ความถูกต้องเหมาะสมของ การใช้ภาษา ความสอดคล้องกันกับแบบการตอบที่กำหนดไว้ว่าควรใช้รูปแบบใด

5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการทดลองใช้แบบวัดเจตคติกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปนิยมกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความเป็นบวก และ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความเป็นลบ

7. จัดชุดแบบเจตคติ เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเจตคติแล้วจัดเป็นชุดแบบวัดเจตคติ ส่วนมากแบบวัดเจตคติจะมีจำนวนข้อความตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป เพราะถ้าแบบวัดเจตคติมีจำนวนน้อย ความเชื่อมั่นมักจะมีค่าน้อย ความเที่ยงตรงก็ไม่ดี

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 19) กล่าวว่า เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยาก การสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพที่จะกระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัดสามารถสรุปวิธีการวัดเจตคติได้ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการซักถามตามรายการที่ผู้วัดต้องการวัดเจตคติ เพื่อทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบ

2. การสังเกต (observation) เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน

3. การรายงานตัวเอง (self-report) เป็นวิธีที่ต้องการให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส

4. เทคนิคจินตนาการ

สรุปได้ว่า วิธีวัดเจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ ความคิด หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางอารมณ์ในลักษณะทางบวกหรือทางลบ ในการวัดเจตคตินั้น จะนำวิธีใดไปใช้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจว่าจะนำไปใช้กับใคร ในสถานการณ์ใด ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดเจตคติตามแบบวิธีของลิเคอร์ท (Likert's scale) ซึ่งมีความเหมาะสมกับรายละเอียดเนื้อหา ความยากง่ายของเครื่องมือ ระดับชั้น และวัยของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ณัฐกรณ์ สิทธิชัย (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคงทนเกี่ยวกับมีพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ปรากฏว่าพฤติกรรมการประหยัดหลังนักเรียนและหลังนักเรียน 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .06

นนท์รยา คำแก้ว (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดของข้าราชการพลเรือนและพนักงานรัฐวิสาหกิจในกรุงเทพฯ จำนวน 400 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการประหยัด โดยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมนั้น ได้แก่ การเรียนรู้ คือ การได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และการได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการประหยัดเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจมากกว่าพนักงานรัฐวิสาหกิจ

อรอุษา สรรวิริยะ (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดวัยรุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 13 ปี มีพฤติกรรมการประหยัดในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยนักเรียนจะมีพฤติกรรมประหยัดทรัพย์สินมากที่สุดในเรื่อง การแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้ นักเรียนจะมีพฤติกรรมการประหยัดเวลามากที่สุดในเรื่อง การปิดไฟหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าในห้องทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ และนักเรียนจะมีพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรมากที่สุดในเรื่อง การไม่เด็ดดอกไม้เมื่อไปเที่ยวชมความงามตามธรรมชาติ มีพฤติกรรมการประหยัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เนตรนภิส กาพเนตร (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของลักษณะการรับชมโทรทัศน์ที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่างกัน นักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรวม มีพฤติกรรมการประหยัดสูงกว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพมีธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับราชการและรัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวลจันทร์ วิเศษ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการทดลองเรื่องการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการรู้ตนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการประหยัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปการรู้ตนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการประหยัด นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 71 และนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปการรู้ตนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการประหยัด มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โกเมน กวีสิทธิ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการประหยัด โรงเรียนชุมชนนาจารย์วิทยา อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามขั้นตอนกัลยาณมิตรนิเทศ 4 ขั้นตอนคือ การสร้างความศรัทธา การสาธิตรูปแบบการส่งเสริมด้านวินัยในเรื่องการประหยัด การร่วมร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และการติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ พบว่า ด้านการใช้เวลารว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดทำกิจกรรมโฮมรูมเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมประกวดสุดยอดนักประหยัด เพื่อเป็นการสาธิตการทำดีในด้านการประหยัดและกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้เพื่อนที่มีจิตสำนึกดีช่วยบอก ดักเตือน แนะนำ ช่วยเหลือเพื่อนในการประหยัด และทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดี และด้านการประหยัดทรัพย์สินของเครื่องใช้ ได้ใช้การจัดกิจกรรมรูปแบบที่เหมือนกันกับการประหยัดเวลา เพราะมีการดำเนินงานควบคู่กันไปถึง 2 ด้าน การดำเนินงานสามารถเป็นไปด้วยดี เพราะการประหยัดทรัพย์สิน จะเห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าและเห็นผลการกระทำของตนเองได้ในทันที

กุลิสรา กฤตวรกาญจน์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการออมในเยาวชนโดยใช้วิธีการสื่อสารเพื่อการพัฒนา กรณีศึกษาเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมการออมของเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับ อาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มที่มีรายได้และรายจ่ายไม่สูงนัก เนื่องจากฐานะทางครอบครัวไม่ดี ผลจากอิทธิพลทางสังคมที่ทำให้นักเรียนมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ จึงทำให้เยาวชนบางส่วนเป็นหนี้สิน เยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการออมที่เป็นพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังขาดวิธีการบริหารจัดการการเงินยุคใหม่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเงินของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ตัวเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน สังคมบริโภคนิยม จึงได้ใช้วิธีการสื่อสารเพื่อพัฒนาการออมเงิน ในเยาวชนทดลองมีความรู้ เงินแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในทุกเรื่อง และได้ใช้กลยุทธ์การให้ความรู้ผสมกับการให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความรู้ เจตคติ และความตั้งใจและออมเงินอย่างมีระบบ ถูกต้อง โดยเน้นการใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล และสื่อกิจกรรม พบว่าเยาวชนให้ความสนใจและต้องการการถ่ายทอดเรื่องการบริหารการเงินยุคใหม่อย่างต่อเนื่อง เยาวชนกลุ่มทดลองมีความเข้าใจ เจตคติและความตั้งใจที่จะเก็บออมเงินแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนกลุ่มควบคุมแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดครั้งนี้สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชนและเป็นการเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับการออมแบบดั้งเดิมไม่สอดคล้องกับยุคสมัย

เอริสา มโนธรรม (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัด ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียน คือ ความมีวินัย สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ การเลียนแบบเพื่อน นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมชมรมที่จัดขึ้น หลังการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม มีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้คู่มือการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดการเรียนนักเรียนมีความเห็นที่เห็นด้วยกับชมรมที่ได้จัดกิจกรรมมากขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไคร์ดาร์, มิวรัต จี (Kirdar, Murat G. 2004, abstract) งานวิจัยเล่มนี้ได้วิเคราะห์ถึงการประหยัคทรัพย์สินของผู้อพยพกลับบ้าน โดยใช้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลผู้อพยพผิดกฎหมายในเยอรมัน ที่ได้ตัวเลขจากการสมัครเข้าทำงานเป็นลำดับขั้น ที่สอดคล้องและเลือกอพยพกลับไป การประหยัคของคนเข้าเมือง โดยมีเงื่อนไขที่เราจะทดสอบการกลับและพฤติกรรมการประหยัคของคนเข้าเมือง ว่ามีความสอดคล้องแตกต่างจากบ้านเกิดของพวกเขา และเอกลักษณ์ รูปแบบที่เคยกำหนดมีผลกระทบต่อตัวเลขในบัญชี มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการไม่ได้รับประกันภัยในการทำงาน และการจ่ายเงินโบนัส ที่เป็นเงื่อนไขในการจ้างเข้าทำงานของพวกเขา และอยู่ในระยะเวลาเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอพยพกลับบ้าน ได้ประเมินบัญชีทรัพย์สินโดยภาพรวมในเรื่องเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่าจ้างในเยอรมันและบ้านเกิดของพวกเขาเอง

เพียร์เซ, แนนซี แอล (Pierce, Nancy L. 2004, abstract) ได้ทำการศึกษาถึงการประหยัคและอดออมไว้เพื่ออนาคต เป็นการเตรียมการไว้สำหรับความไม่แน่นอนของเงิน เป็นการกระตุ้นให้เพิ่มการประหยัคให้มากขึ้นในปัจจุบัน และการบริโภคในอนาคตที่ไม่แน่นอน จากการศึกษาถึงรายได้ที่ผ่านมามีผลต่ออาชีพ การสมัครงานได้ขยายออกไป แต่ได้กำหนดการสมัครงานของครอบครัวที่ได้ตกลงไว้ถ้าพวกเขามีพฤติกรรมการประหยัคไว้ล่วงหน้าในบ้านปลายชีวิต ได้มีความสนใจในการศึกษาเปรียบเทียบครอบครัวที่ยังอยู่ด้วยกัน โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวในปี 1994 สามปีและภรรยาที่ได้หย่าร้างกันระหว่างปี 1995 และ 1999 ซึ่งพวกเขาได้มีการประหยัค ดังนั้นจึงทำให้ครอบครัวมีทรัพย์สินมากขึ้น

ฟัช-ชุนเดิลน์, นิโคล่า (Fuchs-Schundeln, Nicola, 2004, abstract) ได้ศึกษาถึงผลของความเกี่ยวพันของการประหยัคของบุคคลภายในครอบครัว ในเรื่องการประกันภัยที่ไม่เกิดอุบัติเหตุขึ้น การได้ประโยชน์จากการประหยัคจะทำให้ได้รับดอกเบี้ยจากการฝากธนาคารไว้หรือนำไปลงทุน ซึ่งเป็นการทำให้ได้กำไรจากการลงทุนที่ใดเก็บสะสมของเงินทุนไว้ของชาวเยอรมันตะวันตกและชาวเยอรมันตะวันออก หลังจากได้มารวมประเทศกันอีกครั้งหนึ่ง และได้วิเคราะห์ถึงการบริโภคที่มีความจำเป็นอย่างมากได้จากแบบสังเกต จึงรู้ว่ามีความสัมพันธ์กัน

โอลิเวอร์, ไดอาน่า แอล (Oliver, Diana L. 2006, abstract) ได้ทำการศึกษาถึงการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อการประหยัคของผู้ที่ออกจากงาน ได้ทำการวัดประเมินเป็นรายบุคคล การประหยัคนั้นได้มีการวัดจาก 28 เรื่องที่ใช้ในการวัดสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งนายจ้างได้ทำการปลดออกจากงานเป็นจำนวนมากได้มีการวางแผนในเรื่องของการประหยัคและการลงทุน จากการศึกษาวิเคราะห์บัญชีรายรับ-รายจ่าย พบว่ามี 4 ปัจจัย 1) วางแผนในการประหยัคและเพื่อการลงทุน 2) การสนับสนุนการประหยัคและการลงทุนต่อไป 3) การจัดทำบัญชี 4) การเพิ่มโอกาสในการประหยัคและการลงทุน พบว่าโดยภาพรวมได้สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยมีความเกี่ยวพันกันโดยตรงระหว่างการประหยัค การลงทุน และพฤติกรรม

การประหยัด จึงได้จัดทำบัญชีพฤติกรรมการประหยัดของผู้ที่ออกจากงาน โดยผู้หญิงแอฟริกัน อเมริกาและสเปน มีคะแนนต่ำกว่า 2 ใน 4 ของจำนวนทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เกียสซ์นิค (Kieschnick, 2006, abstract) ได้ทำการวิจัย พฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นปีสุดท้ายของโรงเรียนมัธยมเบอร์มิวเตียน วัตถุประสงค์ในการศึกษาที่มีความ เกี่ยวพันกันระหว่างความรู้เกี่ยวกับการเงินและพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนมัธยม เป็นการศึกษาค้นคว้าที่ได้มีการกำหนดตามหลักสูตร เรื่องการเงินส่วนบุคคล ซึ่งได้ทำแบบสำรวจ 30 ข้อ ที่จะใช้กับนักเรียน 75 คน เกี่ยวกับการเงินและผลของการประหยัดเงิน วิทยานิพนธ์นี้ได้ มีรายละเอียดที่ได้ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการเงิน และพฤติกรรมการประหยัดของวัยรุ่น จากการศึกษาที่ได้รวบรวมเกี่ยวกับการเงินส่วนบุคคลในปี 2004 ที่ได้สำรวจการเงินของนักเรียนชั้นปีสุดท้ายในสหรัฐ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยจะมี คะแนนดี ในการถามเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินและความยากจน ที่มีต่อการประหยัดและการลงทุน พบว่าจากการหาค่า t-test non-directional independent นักเรียนมีความเชื่อมั่นต่อสถาบันทาง การเงินมาก และผู้วิจัยได้ชี้แนะต่อการค้นพบในครั้งนี้ต่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทาง การเงินกับพฤติกรรมการประหยัด

ซี, มินซุง (Hsu, Minchung, 2007, abstract) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ กันของการประกันสุขภาพ พฤติกรรมการประหยัดและการกระจายรายได้ 1) ระหว่างการ ประกันสุขภาพและพฤติกรรมการประหยัดของครอบครัว ที่มีต่อความสนใจในตัวอย่างการ ประกันสุขภาพและการประหยัดสำหรับครอบครัวของผู้ที่อยู่ในสหรัฐ 2) การประกันสุขภาพ กำลังขยายตัวซึ่งมีผลกระทบต่อ การประหยัดและการกระจายรายได้ การขยายตัวที่มีผลกระทบต่อ การประกันสุขภาพในเรื่องของการประหยัดและการกระจายรายได้ 3) จากการศึกษาการประกัน สุขภาพและการประหยัด ที่ได้จากการสังเกตที่ผ่านมาเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีผลกระทบต่อ การกระจายรายได้ในสหรัฐ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า ในการดำเนิน กิจกรรมของชมรมประหยัดและอดออม ต้องสร้างคุณธรรมจริยธรรมและปลูกฝังคุณธรรม พื้นฐาน ด้านการประหยัดทรัพย์ เวลา และทรัพยากร โดยครู ผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ นักเรียน การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไม่ขาด สอดแทรกเนื้อหาความรู้ควบคู่กับการจัด กิจกรรมจะต้องส่งเสริมสนับสนุนอยู่ตลอดเวลาจนเป็นติดเป็นนิสัย ครู ผู้ปกครองจะต้องควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด ยกย่อง ชมเชย สำหรับนักเรียนที่ประพฤติดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ดำเนินการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออมตามกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนวัดโคกใหญ่

ในการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับความหมาย แนวคิด ทฤษฎี หลักการและการวัดความสามารถ พฤติกรรม เจตคติ ผลสัมฤทธิ์ ในการจัดกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การประหยัดและอดออมของผู้เรียนนั้น ได้ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี หลักการและการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรม โดยนำมาบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง การประหยัดและอดออม เพื่อนำมาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเน้นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและอดออม โดยการจัดกิจกรรมที่ได้ให้ผู้เรียนได้รับการปฏิบัติจริงด้วยตนเองเพื่อเป็นประสบการณ์ ในการนำไปปฏิบัติ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และยังได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดเจตคติพฤติกรรม ผลสัมฤทธิ์ เพื่อนำมาประเมินคุณภาพต่อกิจกรรมชมรมประหยัดและอดออม ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี